

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

Diplomová práce

2007

Kristýna Řečková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Změna právní formy obchodní společnosti

Diplomová práce

Vedoucí práce:

JUDr. Petr Čech, LL.M.

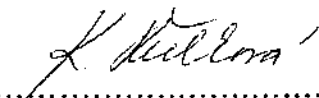
Autor:

Kristýna Řehková
Panenská 93
198 00 Praha 9

Praha, 2007

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré
prameny, ze kterých jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 30. listopadu 2007

.....
Kristýna Řehková

OBSAH

OBSAH	1
1. Úvod	3
2. Změna právní formy obchodní společnosti	4
2.1 Změna právní formy obchodní společnosti v kontextu přeměn společností	4
2.2 Právní úprava změny právní formy obchodní společnosti	5
2.2.1 Vývoj právní úpravy	5
2.2.2 Prameny právní úpravy	6
2.3 Komunitární souvislosti	7
2.4 Ekonomické souvislosti	8
2.4.1 Daňové souvislosti změny právní formy	8
2.4.2 Účetní souvislosti změny právní formy	9
2.5. Zvláštní okolnosti při změně právní formy obchodní společnosti	9
2.5.1 Povinnost změny právní formy obchodní společnosti	10
2.5.2 Vyloučení změny právní formy obchodní společnosti	10
2.5.3 Změna právní formy obchodní společnosti v likvidaci	11
3. Proces změny právní formy tuzemské obchodní společnosti	12
3.1. Zpracování změny právní formy	12
3.1.1 Návrh rozhodnutí o změně právní formy	12
3.1.2 Mezitímní účetní závěrka.....	16
3.1.3 Posudek znalce.....	17
3.1.3 Schůze majitelů dluhopisů	18
3.2 Přijetí rozhodnutí o změně právní formy a schválení dohody o změně právní formy	19
3.3 Řízení o zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku	20
3.3.1 Návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku	21
3.3.2 Zápis změny právní formy do obchodního rejstříku	24
3.3.2.1 Konečná účetní závěrka a zahajovací rozvaha společnosti	25
3.3.2.2 Zástavní práva a práva spojená s vyměnitelnými a prioritními dluhopisy a opčními listy	25
3.3.2.3 Výpověď účasti ve společnosti a právo na vypořádání	27
3.3.2.4 Doplňková povinnost.....	28
3.3.3 Účinnost zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám 30	
3.4 Neplatnost změny právní formy	30
3.5 Zvláštní odpovědnost za škodu při změně právní formy	32
4. Změna právní formy s komunitární prvkem	34
4.1 Evropská společnost	34

4.2	Změna právní formy a.s. na SE.....	35
4.2	Změna právní formy z SE na a.s.....	40
5.	Návrh zákona o přeměnách společností.....	44
5.1	Navrhovaná úprava přeměn společností obecně.....	44
5.2	Navrhovaná úprava změny právní formy	45
5.3	Navrhovaná úprava v souvislosti s věcným záměrem obchodního zákoníku	46
6.	Závěr	47
	Příloha č. 1	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
	PŘEHLED ZKRATEK	51

1. Úvod

Právní forma je podstatným znakem obchodní společnosti. Její význam spočívá nejen v rozlišovací a informační funkci vůči třetím osobám, ale také dovnitř právnické osoby samé. Již v okamžiku rozhodnutí zakladatelů o budoucím založení obchodní společnosti má zvolená právní forma určující vliv na existenci společnosti, protože je stěžejní nejen pro způsob založení společnosti, ale také pro její organizaci, statutární orgány, ručení společníků nebo výši základního kapitálu. Nejedná se ale o neměnný znak společnosti. Z mnoha různých důvodů se pro společnost může během její existence stát výhodné, aby svou právní formu změnila. Obchodní zákoník proto společnostem umožňuje, aby změnilly právní formu na jinou formu obchodní společnosti nebo na družstvo.

Těžiště této práce by měla představovat změna právní formy společnosti zejména z pohledu její platné procesní úpravy, přičemž by ale neměla být vytržena z celkového kontextu změny právní formy. Cílem této práce tedy není zpracovat úpravu změny právní formy komplexně, ale vyjádřit se k **problematice procesu změny právní formy** a s tím souvisejícím otázkám. Mojí snahou je především podat ucelený pohled na oblast práva společností, která jako celek dosud zveřejněna nebyla a tento pokus by tak mohl představovat vyplnění mezery v problematice přeměn obchodních společností. Záměrně na tomto místě užívám termín obchodních společností¹, kterým chci vyjádřit, že úprava změny právní formy družstva je z této práce, vzhledem k jejímu předepsanému rozsahu, záměrně vyňata.

¹ Pojem obchodní společnost a společnost jsou v této práci používány promiskue.

2. Změna právní formy obchodní společnosti

2.1 Změna právní formy obchodní společnosti v kontextu přeměn společností

Změna právní formy je jeden ze způsobů přeměn společností, které upravuje platné právo. **Stávající znění obchodního zákoníku umožňuje tři, respektive čtyři způsoby přeměn společností a to fúzi, převod jmění na společníka a rozdělení s tím, že za přeměnu se považuje také změna právní formy společnosti².** První tři případy přeměn vedou ke zrušení přeměňované společnosti, naopak změna právní formy nemá na existenci a totožnost přeměňované společnosti vliv. Právní úprava přeměn společností obsažená v obchodním zákoníku se vztahuje pouze na společnosti se sídlem v České republice. V předpisech evropského práva je pak upravena změna právní formy v souvislosti s Evropskou společností.

K přeměnám obchodních společností dochází z mnoha různých důvodů. Obchodní společnosti jsou z podstaty vlastní ekonomické existence vystaveny tržnímu prostředí a účastní se konkurenčního boje, přičemž jejich prvořadým cílem je v konkurenci obstát a dosáhnout úspěchu v podnikání. Protože je ale podnikatelské prostředí vystaveno neustálým změnám, musejí společnosti na tyto změny reagovat a přizpůsobovat se jim například tím, že přemění svou organizační strukturu a vnitřní právní poměry. Právní úprava přeměn obchodních společností proto umožňuje racionalizaci ekonomického chování subjektů tím, že přeměnám poskytuje právní rámec a současně je omezuje pravidly kogentní povahy, kterými se subjekty musí bezpodmínečně řídit. Právně pozitivní vyjádření přeměn společností zajišťuje nejen veřejný pořádek, ale také ochranu osob vstupujících do vztahů vzniklých v souvislosti s existencí přeměňované společnosti, ať už se jedná o společníky obchodní společnosti nebo další osoby, kterými jsou například zaměstnanci společnosti nebo její věřitelé.

Nejčastějším případem změny právní formy je dle názoru Ludřka Pelcla³ změna právní formy s.r.o. na a.s.. Výhodami plynoucími z této změny je podle mého názoru především vyloučení ručení společníků, vyšší kapitál nebo anonymita akcionářů. Obchodní společnost může

² § 69 odst. 1-2 ObchZ

³ Pelcl, Luděk: Změna právní formy, účetní a daňové souvislosti. In: Právní rádce č. 7, 2007, s. II

nicméně změnit právní formu na jakoukoli jinou formu společnosti, pokud zvláštní zákon takovou změnu nevyklučuje⁴. Dokládat změny právní formy jakoukoli statistikou není v současné době možné vzhledem k tomu, že kompetentní instituce⁵ takové statistiky nevedou⁶.

2.2 Právní úprava změny právní formy obchodní společnosti

2.2.1 Vývoj právní úpravy

Ve znění účinném k 1.1.1992 obsahoval obchodní zákoník úpravu přeměn obchodních společností pouze v § 69 pod označením Zrušení společnosti bez likvidace. Jednalo se o úpravu velmi strohou. Absence konkrétní úpravy změny právní formy v obchodním zákoníku byla zdůvodněna tím, že změna právní formy je jen jeden ze způsobů zrušení společnosti bez likvidace, pro které byla stanovena jednotná pravidla. Úpravu změny právní formy neobsahovala ani první novela⁷ materie přeměn společností.

Podstatně byla úprava přeměn společností novelizována až zákonem č. 370/2000 Sb., při jehož přípravě se důsledně vycházelo ze směrnic Evropského společenství, v oblasti přeměn společností zejména Třetí směrnice Rady v oblasti práva společností č. 78/855/EHS ze dne 9.10.1978, o fúzí akciových společností, ve znění Směrnice Rady 2006/99/ES ze dne 20. listopadu 2006 (dále jen „Třetí směrnice“) a Šestá směrnice Rady v oblasti práva společností č. 82/891/EHS ze dne 17.12.1982, o rozdělení akciové společnosti (dále jen „Šestá směrnice“).

Zákon č. 370/2000 Sb. upravil vedle dalšího i problematiku změny právní formy obchodní společnosti. Podle důvodové zprávy k návrhu tohoto zákona byla stávající právní úprava změny právní formy nejen v rozporu s obvyklou zahraniční úpravou, ale byla také příliš stručná a obecná, řadu otázek vůbec neřešila a způsobovala výkladové problémy, které vedly k pomalejší aplikaci práva. K 1.1.2001 tak byla změna právní formy nově pojata jako

⁴ Viz podrobněji oddíl 2.5.2.

⁵ Ministerstvo spravedlnosti České republiky; Český statistický ústav.

⁶ Dle sdělení JUDr. Pavla Hajného, pověřeného zastupováním funkce ředitele odboru dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR se statistická data týkající se počtu podání ve věcech změny právní formy společnosti, počtu společností, které změní právní formu a dále počtu přesunů zápisů společností v rámci soudu z jednoho oddílu do druhého nesledují.

⁷ Viz zákon č. 142/1996 Sb.

organizační změna svého druhu, při které právnická osoba nezaniká, ale kontinuálně pokračuje ve své existenci.

2.2.2 Prameny právní úpravy

Změna právní formy je upravena zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném a účinném znění (dále jen „*obchodní zákoník*“ nebo „*ObchZ*“) v části druhé Obchodní společnosti a družstvo, hlava I. Obchodní společnosti, díl I. Obecná ustanovení, pod názvem Přeměny společnosti.

Obecnou úpravu změny právní formy, která je v zásadě pojata komplexně, obsahuje obchodní zákoník v § 69d až 69g.

Zvláštní úprava změny právní formy je v obchodním zákoníku obsažena u

- veřejné obchodní společnosti v § 92e
- komanditní společnosti v § 104e
- společnosti s ručením omezeným v § 153e
- akciové společnosti v § 220zc
- družstva v § 254

Jedná se o úpravu dílčí problematiky související se změnou právní formy, která se vztahuje vždy ke konkrétní formě společnosti. U osobních obchodních společností a s.r.o. upravují tato ustanovení zejména ručení společníků za závazky existující ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, u kapitálových společností pak právo na vypořádání společníka nebo akcionáře, který se změnou právní formy nesouhlasil.

Podle mého názoru je právě koncepce zvláštních ustanovení jedním z největších nedostatků úpravy změny právní formy, protože je v podstatě postavena na **normativních odkazech**. Ustanovení obchodního zákoníku týkající se změny právní formy osobních obchodních společností a s.r.o. odkazují na přiměřenou aplikaci ustanovení obsažených v jiných částech obchodního zákoníku, což působí nepřehledně a zmatečně. Důvodem této skutečnosti je fakt, že koncepce úpravy přeměn společností vychází primárně z úpravy fúze a.s., na kterou odkazuje právě pomocí normativních odkazů. Právní úprava, která má poskytnout ochranu věřitelům a zároveň být účinným nástrojem pro provedení změny právní formy, je tak bržděna nepřehlednými ustanoveními, která by v krajním případě mohla způsobit i její

nefunkčnost. Tak například § 220zc ObchZ, který upravuje změnu právní formy a.s. odkazuje na § 69d až 69g ObchZ, § 220ě odst. 10 a 11 ObchZ, § 220a odst. 2 ObchZ a dále na § 220u odst. 1 a 3 věty třetí až šesté ObchZ, přičemž tento odkazuje na § 220m odst. 3 až 6 ObchZ, který mimo jiné odkazuje také na § 186a odst. 4 ObchZ.

Na změnu právní formy se dále aplikují i **základní ustanovení vztahující se ke všem přeměnám společností** obsažená v § 69 ObchZ. V případě změny právní formy přichází v úvahu zejména odstavec 5 § 69 ObchZ upravující přípustnost přeměny společnosti v případě, že na základě rozhodnutí společníků nebo příslušného orgánu vstoupila do likvidace, a odstavec 7 § 69 ObchZ, který připouští možnost zrušit rozhodnutí o přeměně společnosti až do vydání rozhodnutí, jímž se povoluje zápis konkrétní přeměny do obchodního rejstříku. V neposlední řadě se při změně právní formy mohou uplatnit ustanovení dalších právních předpisů⁸.

2.3 Komunitární souvislosti

Změna právní formy jako jeden ze způsobů přeměn společnosti není narozdíl od fúze nebo rozdělení a.s. v evropském právu samostatně upravena. Důvodem je podle mého názoru zejména minimální ekonomický význam, který má tato forma přeměny společnosti pro společný trh, protože při ní nedochází k přesunům kapitálu. Při změně právní formy se také nemění sídlo, a není tedy ani dán komunitární prvek. Změna právní formy je tak v evropském právu upravena pouze v souvislosti s evropskou společností⁹. Inspirace evropským právem, konkrétně Třetí směrnicí, je nicméně v ustanoveních obchodního zákoníku týkajících se změny právní formy zřejmá¹⁰. Je třeba si také uvědomit, že evropské právo, zejména evropské právo společností reguluje také konkrétní obchodně právní instituty, které se při změně právní formy uplatňují. Jedná se například o úpravu obchodně právní publicity

⁸ Například zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném a účinném znění, nařízení Rady ES č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (SE), zákon č. 627/2004 Sb. o evropské společnosti, vyhláška o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku č. 250/2005 Sb.

⁹ Viz podrobněji oddíl. 4.

¹⁰ Srov. např. Štenglová, I. Pliva, S., Tomsa M. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, s. 263 a následující.

vybraných forem společností, jednání jménem společnost, neplatnosti společností, úpravu některých otázek souvisejících s akciovou společností, účetní otázky a podobně¹¹.

2.4 Ekonomické souvislosti

Z pohledu ekonomických souvislostí, zejména pro postup z hlediska účetních a daňových předpisů, je pro změnu právní formy zásadní její právní pojetí¹², tedy zachování kontinuity právnické osoby.

2.4.1 Daňové souvislosti změny právní formy

Z daňového hlediska je v procesu změny právní formy významný den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, který příslušné daňové období společnosti rozděluje na období před změnou právní formy a po ní.

V souvislosti se změnou právní formy **může v určitých případech dojít ke změně v daňovém režimu společnosti, konkrétně v oblasti daně z příjmů**. v.o.s. a k.s., respektive podíly na zisku společníků v.o.s. a komplementářů k.s. podléhají podle dle § 7 a § 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném a účinném znění pouze dani z příjmů fyzických osob. Naopak zisk s.r.o. a a.s. podléhá dani z příjmů právnických osob. Jednotlivé typy obchodních společností tedy nemají stejný daňový režim. Z tohoto důvodu vzniká ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku u některých forem změny právní formy společnosti **povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob za období předcházející dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku**¹³. Jedná se o změnu právní formy k.s. na jinou obchodní společnost a změnu právní formy a.s. nebo s.r.o. na v.o.s. nebo k.s. Lhůta k podání přiznání je stanovena do konce měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla změna právní formy zapsána do obchodního rejstříku¹⁴.

¹¹ Srov. KPMG: Právo obchodních společností, InsightEU, č.3, 2003, s. 1.

¹² Srov. Pelel, Luděk: Změna právní formy, účetní a daňové souvislosti. In: Právní rádce č. 7, 2007, s. IV.

¹³ Viz. § 38m odst. 3 písm. b) ZoDP.

¹⁴ Změna právní formy není důvodem podat daňové přiznání k jiným daním, například dani z přidané hodnoty, k dani silniční, k dani z nemovitostí ani k dani z převodu nemovitostí.

Změnu právní formy musí také společnost oznámit správci daně, a to v souvislosti se zákonnou povinností hlásit veškeré změny týkající se registrace daňového subjektu dle § 33 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb, o správě daní a poplatků v platném a účinném znění.

2.4.2 Účetní souvislosti změny právní formy

Z pohledu účetních souvislostí vzniká v procesu změny právní formy společnosti povinnost sestavit ke dni zpracování návrhu na změnu právní formy mezitímní¹⁵, řádnou¹⁶ nebo mimořádnou¹⁷ účetní závěrku, ke dni předcházejícímu den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku konečnou účetní závěrku a případně také zahajovací rozvahu ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku¹⁸. Do zahajovací rozvahy nové účetní jednotky přecházejí položky účetnictví beze změn a nedochází ani ke změně ocenění majetku a závazků společnosti¹⁹. Povinnosti vznikající společnosti v oblasti účetnictví v rámci procesu změny právní formy ukazuje tabulka v příloze č. 1.

Veškeré účetní závěrky, které se povinně sestavují v rámci procesu změny právní formy, mají jediný cíl, a to zajistit a zabezpečit dostatečnou výši a strukturu vlastního kapitálu. Spolu s posudkem znalce tak zabraňují nadhodnocení základního kapitálu společnosti²⁰.

2.5. Zvláštní okolnosti při změně právní formy obchodní společnosti

Přestože je změna právní formy věcí autonomního rozhodnutí společníků nebo příslušného orgánu společnosti, vyžaduje obchodní zákoník v určitých případech, aby společnost právní formu změnila, nebo naopak změnu právní formy vylučuje, popřípadě ji umožňuje i za okolností, které jinak vedou k zániku právnické osoby.

¹⁵ Mezitímní účetní závěrku sestavuje účetní jednotka v případě, pokud sestavení účetní závěrky vyžaduje zvláštní předpis a to k jinému dni než je rozvahový den (§ 19 odst. 3 ZoÚ).

¹⁶ Řádnou účetní závěrku sestavuje účetní jednotka k poslednímu dni účetního období. Poslední den účetního období je rozvahový den, k kterému se uzavírají účetní knihy (§ 19 odst. 1 ZoÚ).

¹⁷ Mimořádnou účetní závěrku sestavuje účetní jednotka v případě, že rozvahový den není posledním dnem účetního období (§ 19 odst. 1 ZoÚ).

¹⁸ Viz. podrobněji oddíl 3.1.1.

¹⁹ Srov. Kraftová, Ivana: Změna právní formy podnikání a její odraz v účetnictví. Díl 1., In: Účetnictví v praxi č. 3, 2005, s. 12.

²⁰ Srov. NOVOTA, a.s.: Změna právní formy, www.novota.cz, 2001.

2.5.1 Povinnost změny právní formy obchodní společnosti

Společnost musí změnit právní formu, jestliže nespĺňuje podmínky stanovené pro ni obchodním zákoníkem a jiný způsob řešení není možný. Podle § 103 ObchZ se v případě zániku účasti všech komanditistů mohou komplementáři k.s. dohodnout, že se společnost bez likvidace změní na v.o.s.

+

2.5.2 Vyloučení změny právní formy obchodní společnosti

Dle platného znění obchodního zákoníku může společnost změnit právní formu na jinou formu obchodní společnosti nebo na družstvo, přičemž zákon může z tohoto pravidla stanovit výjimku. Jedná se zejména o speciální zákony, které vyžadují konkrétní právní formu pro určité podnikatelské subjekty, například banky, pojišťovny nebo investiční společnosti. Další omezení týkající se změny právní formy vyplývají z vlastní právní úpravy jednotlivých společností v obchodním zákoníku.

Z ustanovení obsažených v obchodním zákoníku vyplývá, že na s.r.o. nelze změnit společnost, která má více než 50 společníků²¹ nebo jejíž vlastní kapitál zjištěný z účetní závěrky sestavené ke dni zpracování návrhu na změnu právní formy nebo čistý obchodní majetek k témuž dni, zjištěný z posudku znalce, nedosahuje částky minimálního základního kapitálu ve výši 200 000 Kč²², nebo nepřipadá-li na vklad do základního kapitálu každého společníka částka minimálně 20 000 Kč²³. Na s.r.o. nelze přeměnit ani a.s., jejímž jediným společníkem je s.r.o. s jedním společníkem nebo jejímž jediným akcionářem je fyzická osoba, která je již jediným společníkem ve třech s.r.o.²⁴;

Na a.s. nelze změnit společnost, jejíž vlastní kapitál zjištěný z účetní závěrky sestavené ke dni zpracování návrhu na změnu právní formy nebo čistý obchodní majetek k témuž dni, zjištěný z posudku znalce, nedosahuje částky minimálního základního kapitálu ve výši 2 000 000 Kč²⁵;

²¹ Srov. § 105 odst. 3 ObchZ.

²² Srov. § 108 odst. 1 ObchZ.

²³ Srov. § 109 odst. 1 ObchZ.

²⁴ Srov. § 105 odst. 2 ObchZ.

²⁵ Srov. § 162 odst. 3 ObchZ.

a.s. nebo s.r.o. s jedním společníkem nelze změnit na v.o.s. nebo k.s., neboť tyto společnosti musejí mít alespoň dva společníky²⁶. a.s. s akciemi na majitele nelze změnit na jinou obchodní společnost, pokud společnost nezná údaje o všech svých akcionářích potřebných k vyhotovení návrhu zakladatelského dokumentu.

2.5.3 Změna právní formy obchodní společnosti v likvidaci

Ustanovení § 69 odst. 5 ObchZ umožňuje změnit právní formu společnosti i v případě, že na základě rozhodnutí společníků nebo příslušného orgánu společnosti vstoupila do likvidace. Znění tohoto ustanovení vychází z řešení dříve sporné situace, podle které může společnost v likvidaci činit pouze úkony vedoucí k její likvidaci.

Změnit právní formu společnosti v likvidaci lze pouze v případě, že společnost byla zrušena a vstoupila do likvidace na základě rozhodnutí společníka nebo příslušného orgánu společnosti²⁷. Zrušit rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace mohou společníci nebo příslušný orgán společnosti až do okamžiku, kdy bylo započato s rozdělováním podílu na likvidačním zůstatku, a to stejným způsobem a za stejné účasti jako při rozhodování o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace.

Teprve po zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace mohou společníci nebo příslušný orgán společnosti rozhodnout o změně právní formy. Rozhodnutí může být přijato ve stejný den a na stejné valné hromadě společnosti s tím, že mezitímní účetní závěrka se po zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace nevyžaduje.

²⁶ Srov. § 76 odst. 1 ObchZ, § 93 odst. 1 ObchZ.

²⁷ Viz. § 68 odst. 3 písm. c) ObchZ.

3. Proces změny právní formy tuzemské obchodní společnosti

Podle § 69d odst. 1 ObchZ právnická osoba změnou právní formy nezaniká a její jmění nepřechází na právního nástupce. Důsledkem změny právní formy je pouze změna vnitřních právních poměrů, přičemž taková změna závisí na právní formě obchodní společnosti, na kterou se daná společnost přeměňuje²⁸. Jedná se zejména o systém orgánů právnické osoby, jejich vzájemné vztahy a změnu v právním postavení společníků.

Postup změny právní formy je vázán na splnění zákonných předpokladů, podle kterých lze průběh změny právní formy rozdělit do několika fází, přičemž jednotlivé fáze končí 1) zpracováním změny právní formy, 2) schválením dohody společníků o změně právní formy nebo přijetím rozhodnutí o změně právní formy na valné hromadě společnosti, 3) podáním návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku a 4) zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku.

3.1. Zpracování změny právní formy

3.1.1 Návrh rozhodnutí o změně právní formy

Základním podkladem v procesu změny právní formy je dle § 69d odst. 2 ObchZ **návrh rozhodnutí o změně právní formy**, který má ke konkrétnímu dni povinnost zpracovat statutární orgán společnosti. Určení dne, k němuž bude návrh změny právní formy zpracován, je věcí volné úvahy statutárního orgánu. **Den zpracování změny právní formy** je v procesu změny právní formy významný proto, že se k němu váže několik právních následků. Tento den se uvádí nejen v návrhu, ale také v rozhodnutí o změně právní formy a společnost je k tomuto dni povinna sestavit mezitímní účetní závěrku, popřípadě nechat ocenit své jmění posudkem znalce, pokud to zákon vyžaduje. Dle § 69d odst. 5 ObchZ musí návrh rozhodnutí o změně právní formy, rozhodnutí o změně právní formy a analogicky i dohoda společníků o změně právní formy obsahovat alespoň

- a) firmu, sídlo a identifikační číslo společnosti před změnou právní formy,
- b) právní formu, kterou má společnost nabýt,

²⁸ Vzorem pro úpravu účinků změny právní formy obchodních společností bylo znění § 202 německého zákona o přeměnách (Umwandlungsgesetz).

- c) firmu společnosti po změně právní formy,
- d) den, k němuž byl návrh rozhodnutí o změně právní formy zpracován (dále jen „den zpracování změny právní formy“),
- e) návrh společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov po změně právní formy,
- f) identifikační údaje osob, které budou po změně právní formy zapisovány jako statutární či jiný orgán společnosti anebo jako člen statutárního nebo jiného orgánu společnosti, popřípadě pravidla a lhůtu pro vydání zatímního listu pokud společník nesplatil svůj vklad v dosavadní společnosti,
- g) pravidla postupu při vypořádání se společníkem, který se změnou právní formy nesouhlasil a výši částky, která mu bude vyplacena jako vyrovnání anebo způsob jejího určení;
- h) v případě změny právní formy na akciovou společnost počet, podobu, druh, formu a jmenovitou hodnotu akcií určených po změně právní formy určených pro každého společníka po změně právní formy a pravidla postupu a lhůtu pro jejich vydání,
- i) výši náhrady pro vlastníka dluhopisů a opčních listů dle § 69f odst. 2) ObchZ²⁹.

Jiným orgánem společnosti podle § 69d odst. 5 písm. f) ObchZ, jehož členové se zapisují do obchodního rejstříku, je dozorčí rada společnosti.

Mění-li se právní forma na a.s., jsou první členové dozorčí rady voleni na první funkční období, trvající pouze jeden rok, výhradně valnou hromadou společnosti tak, že valná hromada schválí návrh rozhodnutí o změně právní formy. Ustanovení zákona o volbě členů dozorčí rady zaměstnanci se přitom nepoužijí. Osoby uvedené v návrhu rozhodnutí o změně právní formy musejí splňovat předpoklady pro výkon funkce a nesmějí mít překážku výkonu funkce³⁰, jinak se členem dozorčí rady společnosti nestanou. Podle názoru autorů komentáře pod vedením J.Dědiče³¹ nemusejí být tyto osoby u v.o.s., k.s. a s.r.o. uváděny samostatně v návrhu rozhodnutí o změně právní formy vzhledem k tomu, že se současně uvádějí v návrhu společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny. Samostatně by se údaje o těchto osobách měly uvádět pouze při změně právní formy na a.s. Zákon nicméně požaduje, aby tyto údaje byly uvedeny jak v návrhu, tak také v rozhodnutí o změně právní formy a přestože

²⁹ Viz podrobněji oddíl 3.4.3.

³⁰ Viz. § 381 ObchZ.

³¹ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl I, Praha: BOVA-POLYGON, 2002, s. 640.

souhlasím v tom, že se jedná o nadbytečnou duplicitu, musí by být tyto údaje uvedeny v obou těchto dokumentech.

Statutární orgán má dále povinnost vyhotovit k návrhu rozhodnutí o změně právní formy **písemnou zprávu** dle § 69d odst. 4 ObchZ (dále jen „zpráva“), ve které odůvodní návrh z právního a ekonomického hlediska a charakterizuje právní postavení společníků po změně právní formy. Zpráva má zajistit dostatečnou informovanost společníků a umožnit tak jejich kvalifikované rozhodnutí o změně právní formy společnosti³². Vzhledem k tomu, že zpráva musí mít písemnou formu, měla by být dle názoru autorů komentáře pod vedením J.Dědiče³³ podepsána osobami, které tvoří statutární orgán společnosti. V souvislosti se zápisem změny právní formy se zpráva ukládá do sbírky listin podle § 38i odst. 1 písm. e) ObchZ.

Skutečnosti tvořící předmět obchodního tajemství společnosti nebo ovládající či ovládané osoby se ve zprávě neuvádějí. Tyto skutečnosti je nutné uvést pouze v obecných rysech s tím, že bližší údaje nemohou být uvedeny, protože tvoří předmět obchodního tajemství. Dle názoru autorů komentáře pod vedením J. Dědiče³⁴ ve zprávě nelze uvádět ani utajované skutečnosti nebo skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, i když obchodní zákoník tuto skutečnost neupravuje. Vzhledem ke smyslu a koncepci mlčenlivosti a utajovaných skutečností by podle mého názoru bylo de lege ferenda vhodné znění ustanovení § 69d odst. 4 ObchZ rozšířit i o tyto skutečnosti.

Zpráva se nevyžaduje, jestliže má společnost jen jednoho společníka nebo pokud jsou všichni společníci statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem anebo pokud všichni společníci souhlasí s tím, že nebude zpracována. Tento souhlas může být udělen jednostranným písemným právním úkonem s ověřenými podpisy, nebo na valné hromadě společnosti, a to v notářském zápise o rozhodnutí valné hromady.

Návrh rozhodnutí o změně právní formy přezkoumává dozorčí rada, je-li ve společnosti zřízena, a následně o přezkumu informuje valnou hromadu. Dozorčí rada není povinna

³² Srov. Štenglová, I. Plíva, S., Tomsa M. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, s. 260.

³³ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1, Praha: BOVA-POLYGON, 2002, s. 636.

³⁴ Tamtéž, str. 636.

vyhotovovat o přezkoumání návrhu rozhodnutí o změně právní formy písemnou zprávou, avšak musí o výsledku přezkoumání podat zprávu valné hromadě, která bude návrh rozhodnutí o změně právní formy schvalovat. Právě písemná forma se mi ale jeví jako nejlepší možná varianta, zejména s ohledem na průkaznost splnění této povinnosti. Obchodní zákoník nepřipouští možnost dozorčí radu povinnosti přezkoumat návrh rozhodnutí o změně právní formy a zprávu zprostit.

Návrh rozhodnutí o změně právní formy spolu se zprávou, je-li vyžadována, předkládá statutární orgán společníkům nebo příslušnému orgánu společnosti v písemné formě. Návrh rozhodnutí o změně právní formy musí být dle § 69d odst. 2 ObchZ k dispozici společníkům **nejméně jeden měsíc přede dnem, v němž se bude o změně právní formy rozhodovat**, tedy přede dnem, ve kterém bude uzavřena dohoda o změně právní formy ve formě notářského zápisu, nebo ve kterém bude valná hromada rozhodovat o změně právní formy. Lhůtu k seznámení s návrhem rozhodnutí o změně právní formy a zprávou lze se souhlasem všech společníků, nebo pokud jsou všichni společníci statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu společnosti zkrátit, nebo i zcela pominout. Souhlas musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem nebo musí být udělen na valné hromadě společnosti. Takto udělený souhlas má účinky i vůči právním nástupcům společníka nebo společníků.

Záměr přijmout rozhodnutí o změně právní formy musí statutární orgán společnosti **zveřejnit alespoň 15 dnů před přijetím rozhodnutí o změně právní formy.** V souladu s § 769 ObchZ je povinnost zveřejnění záměru splněna jeho zveřejněním v Obchodním věstníku. Zákon nevyžaduje zveřejnit celý návrh rozhodnutí o změně právní formy, zveřejněná část ale musí obsahovat alespoň údaje podle § 69d odst. 5 písm. a) až c) ObchZ. Publikace celého návrhu nicméně vyloučena není. Vzhledem k tomu, že zveřejnění dokumentů v Obchodním věstníku je zpoplatněno podle rozsahu dokumentu, využijí společnosti podle mého názoru spíše možnosti částečného zveřejnění³⁵. Povinnost zveřejnit záměr přijmout rozhodnutí o změně právní formy je společnosti uložena bezpodmínečně a nelze se jí vyhnout. Jestliže by společnost tuto povinnost pominula, bylo by rozhodnutí o změně právní formy neplatné³⁶. Uvedené ustanovení spolu s povinností předložit k návrhu na zápis změny právní formy

³⁵ Srov. www.obchodnivestnik.cz.

³⁶ Viz. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky Rc 29/Odo 1341/2004.

doklady o poskytnutí jistoty zajišťuje ochranu třetích osob, a to především věřitelů, kteří mohou v určitých případech změně právní formy zabránit³⁷, již před zápisem změny právní formy společnosti do obchodního rejstříku³⁸.

3.1.2 Mezitímní účetní závěrka

Ke dni zpracování změny právní formy sestavuje společnost **mezitímní účetní závěrku**, která je **základním účetním podkladem k uskutečnění změny právní formy**, protože umožňuje posoudit reálnost výše vkladů a základního kapitálu³⁹. Při sestavování mezitímní účetní závěrky se neuzavírají účetní knihy a inventarizace se provádí jen pro účely zjištění výše vlastního kapitálu⁴⁰.

Mezitímní účetní závěrka se sestavuje, zvolí-li společnost nebo družstvo jako den zpracování změny právní formy rozvahový den, ke kterému se vypracovává řádná účetní závěrka. Mezitímní, řádná nebo mimořádná účetní závěrka a.s. sestavená ke dni zpracování změny právní formy musí být ověřena auditorem, u ostatních společností je ověření auditorem vyžadováno pouze pokud podléhají povinnému auditu podle zákona o účetnictví⁴¹. Účetní závěrku musí schválit valná hromada, která bude schvalovat rozhodnutí o změně právní formy, nebo všichni společníci a podle § 38i odst. 1 písm. c) ObchZ se povinně ukládá do sbírky listin.

Údaje, z nichž mezitímní závěrka ke dni zpracování změny právní formy vychází, nesmí být starší než tři měsíce ke dni přijetí rozhodnutí o změně právní formy. Dle odborného článku publikovaného na internetových stránkách společnosti NOVOTA a.s.- znaleckého ústavu lze předpokládat, že v případě průtahů spojených s jednáním věřitele a přeměňované společnosti a vzhledem k soudním řízením nebude tříměsíční lhůta pro platnost účetní závěrky sestavené ke dni zpracování změny právní formy dodržena. Jestliže by se tak stalo, musela by společnost celý proces opakovat znova⁴².

³⁷ Viz. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky Rc 29/Odo 1341/2004.

³⁸ Viz. § 69d odst. 3 ObchZ, § 69f ObchZ.

³⁹ Srov. např. Štenglová, I. Plíva, S., Tomsa M. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, s. 260.

⁴⁰ Vlastní kapitál tvoří dle § 6 odst. 4 ObchZ vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele.

⁴¹ Viz. § 20 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví v platném a účinném znění.

⁴² Viz. NOVOTA, a.s.: Změna právní formy, www.novota.cz, 2001.

Z praktického hlediska se podle mého názoru může v souvislosti s účetní závěrkou stát problematickým také určení dne zpracování změny právní formy, a to vzhledem k tomu, že relevantní účetní podklady má společnost k dispozici vždy až zpětně. Den zpracování změny právní formy by tedy pravděpodobně musela společnost stanovit zpětně k datu, ke kterému má účetní podklady kompletní, ale současně musí společnost zachovat tříměsíční lhůtu platnosti údajů ke dni přijetí rozhodnutí o změně právní formy.

Změna právní formy společnosti není přípustná, jestliže by výše vlastního kapitálu zjištěná z účetní závěrky, sestavené ke dni zpracování změny právní formy, byla nižší než základní kapitál, který má společnost mít podle návrhu rozhodnutí o změně právní formy. Z tohoto ustanovení současně vyplývá, že výše vlastního kapitálu zjištěného z účetní závěrky sestavené ke dni zpracování změny právní formy je horním limitem pro stanovení výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti.

3.1.3 Posudek znalce

Pokud společnost mění právní formu na s.r.o. nebo a.s., ukládá jí obchodní zákoník v § 69d odst. 8 povinnost nechat ke dni zpracování změny právní formy **ocenit obchodní jmění⁴³ společnosti posudkem znalce**. Tento posudek se povinně ukládá do sbírky listin podle § 38i odst. 1 písm. g) ObchZ⁴⁴. Znalec v posudku uvede, zda výše čistého obchodního majetku⁴⁵ odpovídá alespoň výši základního kapitálu společnosti podle návrhu rozhodnutí o změně právní formy. Výše čistého obchodního majetku vyplývajícího z posudku znalce přitom nesmí být nižší než výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti.

Důvodem ocenění jmění posudkem znalce je dle autorů komentáře pod vedením J.Dědiče⁴⁶ snaha zabránit obcházení ustanovení obchodního zákoníku o povinném ocenění nepeněžitých vkladů do společnosti posudkem znalce.

⁴³ Obchodní jmění právnické osoby je dle § 6 odst. 2 ObchZ soubor veškerého majetku a závazků.

⁴⁴ Pro jmenování, odměňování a obsah posudku znalce platí obdobně ustanovení § 59 odst. 3 a 4 ObchZ. K řízení o jmenování znalce pro ocenění jmění společnosti je dána věcná příslušnost krajských soudů. Viz Rozhodnutí Městského soudu v Praze Rc Co 127/2001. In Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, č. 6, 2002, s. 364.

⁴⁵ Čistý obchodní majetek právnické osoby je dle § 6 odst. 3 ObchZ veškerý majetek po odečtení veškerých závazků.

⁴⁶ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 648.

Na rozdíl od ustanovení týkajícího se účetní závěrky sestavované ke dni zpracování změny právní formy, která přípustnost změny právní formy váže na poměr základního kapitálu a výši vlastního kapitálu společnosti, se v případě ocenění jmění posudkem znalce hovoří o čistém obchodním majetku, přičemž v obou případech musí být základní kapitál nižší nebo nanejvýš stejný jako čistý obchodní majetek, respektive vlastní kapitál. Zatímco však v případě nesplnění podmínek stanovených v § 69d odst. 6 ObchZ není změna právní formy přípustná, ustanovení § 69d odst. 8 podobnou sankci neobsahuje.

Vzhledem k tomu, že patnáctidenní lhůta daná soudu k jmenování znalce zkracuje tříměsíční lhůtu platnosti účetní závěrky vyhotovené ke dni zpracování změny právní formy, doporučuje NOVOTA a.s. – znalecký ústav⁴⁷ zajistit jmenování znalce předem. Stejně tak je na místě předpokládat, že i vypracování posudku samého bude trvat minimálně několik dní⁴⁸.

Dle názoru Vítězslava Háalka a Jiřího Jirouška⁴⁹ by měl být znalecký posudek nutný také tehdy, pokud vzniká jakákoli jiná společnost, ve které je požadována minimální výše vkladu do základního kapitálu. Jako příklad uvádějí autoři družstvo, nicméně minimální vklad do základního kapitálu je požadován také od komanditisty k.s. Vzhledem k tomu, že smyslem zpracování znaleckého posudku je zajistit, aby společnost měla čistý obchodní majetek odpovídající alespoň zákonné minimální výši základního kapitálu, může být jeho zpracování i v případě k.s. odůvodnitelné, nicméně vzhledem k osobnímu ručení komplementářů se mi jeví jako nadbytečné⁵⁰.

3.1.3 Schůze majitelů dluhopisů

Jestliže a.s. vydala **vyměnitelné nebo prioritní dluhopisy**, má před přijetím rozhodnutí o změně právní formy povinnost svolat schůzi majitelů dluhopisů.

⁴⁷ NOVOTA, a.s.: Změna právní formy, www.novota.cz, 2001.

⁴⁸ K otázce věcné příslušnosti soudu navrhovatele NOVOTA, a.s. uvádí, že z dosavadní praxe není zřejmé, zda je věcně příslušným soudem soud okresní nebo krajský. Podle autora jsou známy případy, kdy věcnou nepříslušnost vyslovily oba stupně soudů. Městský soud v Praze v této otázce rozhodl, že k řízení o jmenování znalce podle § 59 odst. 3 a 4 ObchZ je dána věcná příslušnost krajských soudů.

⁴⁹ Hálek, Vítězslav, Jiroušek, Jiří: Způsoby přeměny společností. Změna právní formy společnosti (4.část-závěr). In Daně a právo v praxi, č. 7, 2002, s. 38-42.

⁵⁰ Srovnej Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. I a II. část. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, s. 321.

Vlastníci dluhopisů mohou na schůzi⁵¹ rozhodnout, že se změnou právní formy nesouhlasí, a že je jim proto společnost povinna splatit jmenovitou hodnotu dluhopisu nebo jejich emisní kurs včetně poměrného výnosu předčasně. Pokud schůze majitelů dluhopisů se změnou právní formy emitenta souhlasí, zanikají práva na upisování akcií, nebo na výměnu dluhopisů za akcie spojené s vyměnitelnými a prioritními dluhopisy ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Jejich vlastníkům tak za zaniklá práva vzniká právo na přiměřenou náhradu. Stejně tak je společnost povinna vyžádat si předchozí souhlas schůze majitelů dluhopisů, pokud by v souvislosti se změnou právní formy společnosti došlo ke změně emisních podmínek **jiných dluhopisů**.

Výše náhrady se stanoví v rozhodnutí o změně právní formy a není-li přiměřená, může její výši na návrh vlastníků určit soud. Soudní rozhodnutí, které určuje výši náhrady škody, je co do základu přiznaného práva pro společnost závazné i vůči ostatním oprávněným osobám. Jedná se o poměrně funkční ustanovení, které brání tomu, aby soudy o výši náhrady rozhodovaly v různých sporech jednotlivých vlastníků dluhopisů různě, a které současně snižuje počet sporů týkajících se stejné věci vzhledem k tomu, že společnost informuje o výši náhrady za jeden dluhopis⁵². Právo na přiměřenou náhradu zaniká, pokud jej oprávněné osoby neuplatní do tří měsíců ode dne účinnosti zápisu změny právní formy společnosti do obchodního rejstříku vůči třetím osobám.

3.2 Přijetí rozhodnutí o změně právní formy a schválení dohody o změně právní formy

Ke změně právní formy se vyžaduje **dohoda společníků o změně právní formy nebo rozhodnutí příslušného orgánu společnosti o změně právní formy**⁵³.

U v.o.s. a k.s. je ke schválení dohody o změně právní formy vyžadován souhlas všech společníků. V kapitálových společnostech musí o změně právní formy rozhodnout valná hromada, a to $\frac{3}{4}$ většinou hlasů, pokud společenská smlouva nebo zakladatelská listina s.r.o. nebo stanovy a.s. nepožadují vyšší počet hlasů. Pokud a.s. vydala více druhů akcií, musí o změně právní formy rozhodnout $\frac{3}{4}$ z přítomných akcionářů u každého druhu akcií. Jak u

⁵¹ § 21 a následující zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v platném a účinném znění.

⁵² Srov. Štenglová, I. Pliva, S., Tomsa M. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, s. 265.

⁵³ Srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2004, sp. zn. 7 Cmo 269/2003. In Právní rozhledy, č. 15, 2004, s. 584 – 586.

kapitálových, tak u osobních společností je pak k přijetí návrhu nebo dohody o změně právní formy nutná forma notářského zápisu⁵⁴. Vzhledem k tomu, že pro společenskou smlouvu v.o.s. a k.s. obchodní zákoník formu notářského zápisu nevyžaduje, představuje pro společnost kvalifikovaná písemná forma dohody o změně právní formy vyšší nároky. Společníci s.r.o. mohou rozhodnutí o změně právní formy přijmout v souladu s § 130 ObchZ i mimo valnou hromadu. Pokud má společnost jen jednoho společníka, musí mít i jeho rozhodnutí v působnosti valné hromady formu notářského zápisu.

Dnem rozhodnutí o změně právní formy je den, kdy je dohoda o změně právní formy uzavřena nebo kdy o změně právní formy rozhodne valná hromada společnosti nebo společník mimo valnou hromadu.

Rozhodnutí o změně právní formy společnosti může být po jeho platném přijetí zrušeno, a to až do okamžiku vydání rozhodnutí soudu, kterým se změna právní formy společnosti zapisuje do obchodního rejstříku. Rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o přeměně společnosti je dle § 69 odst. 7 ObchZ nutno přijmout stejným postupem, jako bylo přijato rozhodnutí o přeměně.

3.3 Řízení o zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku

V souvislosti s rejstříkovým řízením a zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku je v procesu změny právní formy společnosti významný 1) den podání návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku, 2) den předcházející dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, 3) den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku a 4) den účinnosti zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám.

⁵⁴ V souladu s § 80c odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád musí mít notář listiny potřebné pro vypracování notářského zápisu nejméně pět dní před dnem jednání orgánu právnické osoby.

3.3.1 Návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku

Návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku podává společnost, jejíž právní forma se mění, a podepisují jej osoby, které jsou jejím jménem oprávněny jednat před soudy⁵⁵, nebo jejich zástupci, přičemž podpisy na návrhu musí být úředně ověřeny.

V souladu § 32 odst. 1 ObchZ se **návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku podává na formuláři** s tím, že se použije část formuláře na zápis změny právnické osoby podle právní formy osoby měnící právní formu a dále část formuláře na zápis změny právnické osoby podle právní formy osoby, kterou transformovaná právnická osoba nabývá. Návrh musí být v souladu s § 32 odst. 2 ObchZ doložen listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány a listinami zakládanými do sbírky listin.

Návrh na zápis změny právní formy **musí být podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti**. Za den vzniku rozhodné skutečnosti lze považovat den, kdy rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti o změně právní formy splní všechny podmínky stanovené zákonem pro zápis příslušných skutečností do obchodního rejstříku.

Závazné formuláře na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku a seznam listin, které se k návrhům přikládají stanoví dle § 32 odst. 4 ObchZ Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. Takovou vyhláškou je v současné době Vyhláška o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku č. 250/2005 Sb. Přehled příloh číslo 15 k návrhu na zápis přeměn právnických osob (dále jen „*přehled příloh vyhlášky o závazných formulářích*“) stanoví, kterými dokumenty se dokládají skutečnosti zapisované v případě přeměny právnických osob, nicméně tento přehled není ke škodě věci kompletní. Pokud k návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku nebudou doloženy veškeré dokumenty, může být návrh na zápis změny právní formy soudem odmítnut dle § 200d odst. 1 písm. e) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném a účinném znění (dále jen „*občanský soudní řád*“ nebo „*OSŘ*“).

Dle § 69e ObchZ se zápis změny právní formy do obchodního rejstříku dokládá také

- a) rozhodnutím o změně právní formy nebo dohodou o změně právní formy,

⁵⁵ Viz. § 21 OSŘ.

- b) zprávou, je-li vyžadována, nebo souhlas s tím, že nebude vyhotovena dle § 69d odst. 4 ObchZ,
- c) povolení příslušných státních orgánů ke změnou právní formy, jsou-li vyžadována (v současné době se souhlas se změnou právní formy nevyžaduje),
- d) doklady prokazující poskytnutí jistoty věřitelům podle § 69f odst. 1 ObchZ, jsou-li vyžadovány a
- e) mezitímní účetní závěrkou, včetně zprávy auditora, sestavenou ke dni zpracování změny právní formy, respektive řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku, pokud je den zpracování změny právní formy rozvahovým dnem.

Kromě těchto dokumentů bude třeba k návrhu na změnu právní formy doložit i doklady, které se přikládají k návrhu na zápis osob, které budou statutárním orgánem nebo jeho členem anebo členem dozorčí rady společnosti a posudek znalce na ocenění obchodního jmění, pokud se vyžaduje. Pokud se do obchodního rejstříku zapisuje zástavní právo k novému obchodnímu podílu, bude také třeba předložit dokumenty prokazující existenci tohoto zástavního práva. Dokumenty podle písm. a), b) a e), doklady vztahující se k zapisovaným osobám, mezitímní, řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku a posudek znalce na ocenění obchodního jmění musí být rejstříkovému soudu předloženy ve dvojnásobném vyhotovení a zapsané na CD nosiči, aby mohly být uloženy do sbírky listin.

Doklady podle písm. d) prokazující poskytnutí jistoty podle § 69f odst. 1 ObchZ souvisí se zajištěním ochrany věřitelů společnosti, kteří mají dle § 69f odst. 1 ObchZ **právo požadovat poskytnutí dostatečné jistoty k zajištění svých nesplatných pohledávek**, které vznikly za společností před dnem účinnosti zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám.

Obchodní zákoník toto právo přiznává věřitelům, dobytnost jejichž pohledávek by se v důsledku změny právní formy zhoršila. Věřitelé musí své pohledávky přihlásit ve lhůtě šesti měsíců ode dne zveřejnění zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku v Obchodním věstníku.

O možnosti žádat přiměřené zajištění pohledávek má věřitele známé ke dni účinnosti zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám povinnost informovat statutární orgán společnosti. Statutární orgán musí oznámení zaslat v zákonem stanovené lhůtě bez zbytečného odkladu, tedy co nejdříve po zveřejnění zápisu změny právní formy do

obchodního rejstříku v Obchodním věstníku. Prodlení s plněním této povinnosti by v opačném případě vedlo k odpovědnosti statutárního orgánu nebo jeho členů za náhradu škody vůči věřitelům podle § 69f odst. 5 ObchZ. Zákon statutárnímu orgánu neukládá, jakou formou má oznámení zaslat, záleží tedy na jeho volbě, zda tak učiní například poštovní zásilkou, telegraficky, telefaxem, dálnopisem nebo elektronickými prostředky. Dle názoru autorů komentáře pod vedením J.Dědiče⁵⁶ z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že společnost nemá povinnost známým věřitelům oznámit, že jsou oprávněni žádat poskytnutí dostatečné jistoty ještě před zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku.

Před zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku mají právo požadovat poskytnutí dostatečné jistoty věřitelé, kteří prokáží, že se v důsledku změny právní formy sníží dobytnost jejich nesplatných pohledávek podstatným způsobem. Důkazní břemeno přitom leží na věřiteli, přičemž prokázat snížení dobytnosti nesplatných pohledávek podstatným způsobem může být pro věřitele obtížné.

Právo na poskytnutí dostatečné jistoty nemají věřitelé ve vztahu k pohledávkám, ke kterým jim přísluší právo na přednostní nebo oddělené uspokojení v konkursu dle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v platném a účinném znění, nebo které vznikly až po dni zveřejnění zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku v Obchodním věstníku.

Dle § 555 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném a účinném znění (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“) lze povinnost poskytnout jistotu splnit například zřízením zástavního práva nebo způsobilými ručiteli. Pokud se věřitel a společnost ohledně způsobu zajištění pohledávky nedohodnou, rozhodne o dostatečném zajištění s ohledem na druh a výši pohledávky soud. Vzhledem k tomu, že doklady o poskytnutí dostatečné jistoty prokazují v rejstříkovém řízení řádné provedení změny právní formy, může tak být v případě neposkytnutí dostatečné jistoty zablokován celý proces změny právní formy.

S ohledem na úpravu ručení společníků za závazky společnosti v § 92e odst. 2, § 104e odst. 2 a § 153e odst. 3 ObchZ, podle níž nemůže mít změna právní formy společnosti za následek

⁵⁶ Srov. Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 675.

změnu ručení společníků za závazky existující ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, a koncepci právní kontinuity právnické osoby po změně právní formy, je zhoršení dobytosti pohledávek v důsledku změny právní formy i podle názoru autorů pod vedením J.Dědiče⁵⁷ prakticky vyloučeno.

3.3.2 Zápis změny právní formy do obchodního rejstříku

V řízení o provedení zápisu do obchodního rejstříku je rejstříkový soud⁵⁸ povinen zkoumat, jestli jsou splněny všechny zákonné předpoklady vyžadované k zápisu⁵⁹. Pokud společnost všechny zákonné předpoklady splní, rejstříkový soud **zápis změny právní formy** povolí a následně do obchodního rejstříku zapíše⁶⁰, že právnická osoba změnila právní formu s uvedením původní a nové právní formy a dále údaje zapisované při vzniku právnické osoby, jejíž právní formu dosavadní právnická osoba nabývá⁶¹. Změnu zápisu do obchodního rejstříku soud v souladu s § 27 odst. 4 ObchZ zveřejní v Obchodním věstníku. Jestliže společnost všechny předpoklady nespĺní, rejstříkový soud návrh na povolení zápisu změny právní formy zamítne.

Právní účinky změny právní formy nastávají ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Identifikační číslo společnosti se zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku nemění, zápis se pouze přenesení z jednoho oddílu obchodního rejstříku do jiného. Okamžikem právní moci usnesení rejstříkového soudu o zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku se již nelze domáhat vyslovení neplatnosti dohody nebo rozhodnutí o změně právní formy a bude je možné zrušit pouze prohlášením neplatnosti společnosti podle § 68a ObchZ.

V souvislosti se zápisem do obchodního rejstříku je v procesu změny právní formy společnosti významný i) den předcházející den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku a ii) den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku.

⁵⁷ Srov. Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 657.

⁵⁸ Soud příslušný k řízení o zápisu do obchodního rejstříku podle § 200a odst. 1 OSŘ.

⁵⁹ Viz. § 200d OSŘ.

⁶⁰ Viz. § 38c ObchZ.

⁶¹ Viz. § 35 a § 36 ObchZ.

3.3.2.1 Konečná účetní závěrka a zahajovací rozvaha společnosti

Ke dni předcházejícímu dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku sestavuje v.o.s. a společnosti, které při změně právní formy podávají daňové přiznání konečnou účetní závěrku, a to buď jako řádnou účetní závěrku, případně-li den, k němuž se má účetní závěrka sestavit, na poslední den řádného účetního období, nebo jako mimořádnou. Tato závěrka musí být vždy ověřena auditorem bez ohledu na to, zda je u účetních dokladů dané společnosti vyžadováno auditorské ověření. Podle § 38i odst. 1 písm. c) ObchZ se konečná účetní závěrka povinně ukládá do sbírky listin obchodního zákoníku.

Vzhledem k principu právní kontinuity společnosti po změně právní formy, je podle NOVOTA a.s. – znaleckého ústavu sestavení konečné účetní závěrky pro podnikatele nadbytečnou komplikací⁶². Podle mého názoru je nicméně pochopitelné s ohledem na snahu zajistit co nejlépe ochranu osob dotčených změnou právní formy.

Ostatní společnosti sestavují ke dni předcházejícímu den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku **mezitímní účetní závěrku**. Pokud společnost mění právní formu na a.s. nebo s.r.o., musí být takto sestavená mezitímní účetní závěrka ověřena auditorem. Na rozdíl od mezitímní účetní závěrky podle § 69d odst. 6 ObchZ zákon nevyžaduje, aby byla mezitímní účetní závěrka sestavená ke dni předcházejícímu den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku schválena valnou hromadou nebo všemi společníky.

Ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku sestavuje společnost dle § 69d odst. 7 ObchZ **zahajovací rozvahu**.

3.3.2.2 Zástavní práva a práva spojená s vyměnitelnými a prioritními dluhopisy a opčními listy

Na den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku může být u některých společností vázána existence **zástavního práva zřízeného k obchodnímu podílu společníka, zatímnímu listu nebo akcií**. Nelze-li totiž podíl na nástupnické společnosti, zatímní list nebo akcii po změně právní formy zastavit, zaniká zástavní právo ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Podle současné právní úpravy nelze zastavit

⁶² NOVOTA, a.s.: Změna právní formy, www.novota.cz, 2001.

obchodní podíl na v.o.s. a k.s. a tato práva proto zanikají v důsledku zániku zástavy podle § 170 odst. 1 písm. b) OZ.

Jestliže zástavní právo zaniká, musí být zástavnímu věřiteli k zajištění pohledávky dosud zajištěné zástavním právem poskytnuta dostatečná jistota. Obchodní zákoník však pro případ, že věřiteli taková jistota poskytnuta nebude, neobsahuje žádnou sankci. I. Pelikánová upozorňuje na to, že doklady o poskytnutí jistoty požadované k zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku se týkají pouze věřitelů společnosti v souvislosti s § 69f odst. 1 ObchZ a nikoli věřitelů společníků⁶³. V zájmu právní jistoty věřitelů společníků by tedy podle mého názoru bylo namístě tento nedostatek odstranit.

Jestliže zástavní právo nezaniká, je společnost, která nabyla právní formu a.s., povinna před vydáním listinných akcií na jméno zaznamenat na nich zástavní právo. Tento záznam musí mít náležitosti zástavního rubopisu a musí jej podepsat člen nebo členové představenstva, kteří jsou k datu emise akcií oprávněni jednat jménem společnosti. Zastavené listinné akcie na majitele vydá společnost zástavnímu věřiteli. V případě zaknihovaných akcií uloží společnost v příkazu k vydání akcií centrálnímu depozitáři⁶⁴, aby zástavní právo k těmto akciím zaregistroval v evidenci investičních nástrojů⁶⁵. V případě společnosti s ručením omezeným se zástavní právo k obchodnímu podílu zapisuje do obchodního rejstříku⁶⁶ a společnost je povinna v návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku o zápis zástavního práva k novému obchodnímu podílu požádat.

Ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku zanikají také **práva na upisování akcií nebo na výměnu dluhopisů za akcie spojené s vyměnitelnými a prioritními dluhopisy** vydanými společností, pokud chůze majitelů dluhopisů nerozhodne o jejich předčasné splatnosti⁶⁷.

⁶³ Viz. Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. I a II. část. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, s. 319.

⁶⁴ Vzhledem k tomu, že centrální depozitář dosud nebyl zřízen, vykonává jeho činnost Středisko cenných papírů.

⁶⁵ Viz. § 42 zákona č. 591/1992 Sb. o cenných papírech, v platném a účinném znění.

⁶⁶ Viz. § 38 písm. c) ObchZ.

⁶⁷ Viz oddíl. 3.1.3.

Práva spojená s opčním listem zanikají ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vždy, neboť žádný zvláštní předpis tuto problematiku odchylně od obchodního zákoníku neupravuje.

3.3.2.3 Výpověď účasti ve společnosti a právo na vypořádání

Vzhledem k tomu, že v případě s.r.o. a a.s. není ke změně právní formy nutný souhlas všech společníků, upravuje obchodní zákoník postup pro **vypořádání společníka nebo akcionáře, který se změnou právní formy nesouhlasil**. Pravidla pro vypořádání takového společníka nebo akcionáře jsou pak závislá na tom, na jakou právní formu se společnost mění.

Společník společnosti nebo akcionář, který se změnou právní formy nesouhlasil, má **právo na vypořádání**, jestliže 1) byl společníkem nebo akcionářem společnosti ke dni konání valné hromady, která rozhodla o změně právní formy, 2) této valné hromady se zúčastnil, 3) pro schválení změny právní formy nehlasoval a 4) po změně právní formy nevykonával práva společníka nebo akcionáře. Jména společníků nebo akcionářů, kteří pro změnu právní formy nehlasovali, hlasovali proti, hlasování se zdrželi, nebo jejichž hlasy byly neplatné, musí obsahovat notářský zápis o rozhodnutí valné hromady.

I. Pelikánová vidí zásadní nedostatek této úpravy ve skutečnosti, že **zákon omezuje okruh osob oprávněných účast ve společnosti vypovědět** na osoby, které se účastnily valné hromady. Požadavek, aby byla ochrana nabízená právem na vypořádání poskytována všem společníkům, kteří nevyjádřili jasný s výslovný souhlas se změnou právní formy bez ohledu na to, zda se účastnili valné hromady nebo nikoli, je zde na místě⁶⁸.

Dojde-li ke **změně právní formy na a.s.**, provede se vypořádání oprávněné osoby odkoupením akcií na základě veřejného návrhu smlouvy. Společnost je povinna učinit akcionářům **veřejný návrh smlouvy** nejpozději do dvou týdnů ode dne, v němž zápis změny právní formy do obchodního rejstříku nabyl účinnosti vůči třetím osobám, a to minimálně za cenu přiměřenou jejich hodnotě. V případě prodlení s veřejným návrhem na koupi akcií má akcionář právo učinit společnosti písemný návrh na uzavření smlouvy o koupi akcií. Jestliže společnost tento návrh do 15 dnů nepřijme, může se akcionář domáhat uzavření smlouvy u

⁶⁸ Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. I a II. část. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, s. 316.

soudu nebo požadovat náhradu způsobené škody spolu s náhradou účelně vynaložených nákladů.

Cena za akcie je splatná při převodu akcií, nejpozději ale do jednoho měsíce od uzavření smlouvy o koupi akcií. Pokud nebude stanovena cena přiměřená hodnotě akcií, je každý akcionář oprávněn požadovat od společnosti doplatek na dorovnání, případně se může domáhat jeho určení soudem. Přiměřenost ceny by společnost měla v souladu s § 186a odst. 4 ObchZ doložit posudkem znalce⁶⁹.

Pokud společnost **změní právní formu na jinou než a.s.**, má oprávněná osoba právo vypovědět účast ve společnosti s účinky ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. V opačném případě by ji totiž postihly důsledky ručení společníka za závazky společnosti. Výpověď oprávněné osoby musí mít písemnou formu, podpis na ní musí být úředně ověřen a musí být společnosti doručena v prekluzivní lhůtě dvou měsíců ode dne, v němž se zápis změny právní formy do obchodního rejstříku stane účinným vůči třetím osobám. Vypořádací podíl se vypočte obdobně jako podíl na likvidačním zůstatku a je splatný v penězích do jednoho měsíce od doručení výpovědi.

3.3.2.4 Doplatková povinnost

Zahajovací rozvaha, stejně tak jako mezitímní účetní závěrka sestavená ke dni předcházejícímu dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku mají v procesu změny právní formy význam v souvislosti s možným vznikem **doplatkové povinnosti** podle § 69d odst. 9 ObchZ. Smyslem tohoto ustanovení je snaha vyvarovat se situace, při které by základní kapitál společnosti nebyl kryt aktivy.

Výše vlastního kapitálu a.s. a s.r.o. musí po změně právní formy dosahovat výše základního kapitálu v zahajovací rozvaze sestavené ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. V opačném případě mají společníci povinnost doplatit rozdíl společně a nerozdílně v penězích, a to bez zbytečného odkladu po zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Pokud není zahajovací rozvaha sestavována, je pro tuto povinnost rozhodující výše

⁶⁹ Srov. Sum, Tomáš: Vypořádání společníka společnosti s ručením omezeným, který nesouhlasil s její transformací na a.s., www.epravo.cz, 2006.

vlastního kapitálu vyplývajícího z mezitímní účetní závěrky sestavené dle § 69d odst. 7 ObchZ.

Celková výše doplatku je dána rozdílem mezi výší vlastního kapitálu, vykazovaného v zahajovací rozvaze nebo mezitímní účetní závěrce, a výší základního kapitálu společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti zjištěné z téže rozvahy. Také toto ustanovení považuje I. Pelikánová v souvislosti s neexistencí práva na vypořádání u společníka, který se změnou právní formy nesouhlasil a neúčastnil se valné hromady a současně principy soukromého práva, které nedovolují, aby komukoli vznikla nová povinnost bez jeho projevu vůle, za problematické. Společník, kterému by tímto způsobem vznikl nový závazek, by měl mít možnost ze společnosti odejít, nechce-li být zavázán. Tuto ochranu mu ale obchodní zákoník nenabízí v okamžiku, kdy se neúčastnil valné hromady, na které se o změně právní formy rozhodovalo⁷⁰.

Vzhledem k **solidární povaze doplatkové povinnosti** může společnost požadovat plnění na kterémkoliv ze společníků-dlužníků a plnění nabídnuté kterýmkoliv jiným společným dlužníkem je společnost povinna přijmout. Jestliže dluh splní jeden dlužník, povinnost ostatních zanikne. Mezi sebou se společníci vypořádají podle poměru, v jakém se podílí jmenovitá hodnota jejich akcií nebo vkladů do základního kapitálu na základním kapitálu společnosti před změnou právní formy. S ohledem na ustanovení § 511 odst. 2, první věta OZ lze dle názoru autorů komentáře pod vedením J.Dědiče⁷¹ dovodit, že podíly společníků na společném dluhu mohou být stanoveny také dohodou. Dlužník vyzvaný k plnění, má oprávnění informovat o výzvě ostatní dlužníky a požadovat po nich splnění dluhu v rozsahu jejich podílů, případně má právo požadovat od nich toto plnění následně po to, co splní sám. Jestliže některý z dlužníků nemůže svůj dluh splnit, rozvrhne se jeho podíl stejným dílem na ostatní dlužníky.

Autoři komentáře pod vedením J.Dědiče⁷² jsou toho názoru, že **splatnost doplatkového závazku** nemůže nastat dříve, než společnost nebo družstvo vyhotoví zahajovací rozvahu nebo mezitímní účetní závěrku a vyzve společníky nebo členy ke splnění tohoto závazku.

⁷⁰ Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. I a II. část. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, s. 323.

⁷¹ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 651.

⁷² Tamtéž, str. 652.

Pokud společníci nebo členové společnosti dluh včas nezaplatí, stíhají je důsledky prodlení s plněním peněžitého závazku stanovené v § 369 ObchZ⁷³.

3.3.3 Účinnost zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám

Účinnost zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám nastává v souladu s § 29 odst. 2 ObchZ **okamžikem zveřejnění tohoto zápisu v Obchodním věstníku**, ledaže osoba jíž se zápis týká prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve.

Také na den účinnosti zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám váže zákon některé skutečnosti, o kterých jsem se již většinou zmínila výše. Bez zbytečného odkladu po tomto dni musí statutární orgán oznámit známým věřitelům, že mohou žádat přiměřené zajištění svých pohledávek⁷⁴. Věřitelé společnosti, jejichž pohledávka za společností vznikla před tímto dnem, mají právo žádat zajištění svých nesplatných pohledávek a na poskytnutí dostatečné jistoty, pokud své pohledávky přihlásí do šesti měsíců od tohoto dne⁷⁵. Tímto dnem začíná běžet tříměsíční lhůta pro uplatnění práva na poskytnutí přiměřené náhrady v případě zániku práv vlastníka týkajících se prioritních a vyměnitelných dluhopisů a opčních listů⁷⁶. Tímto dnem také začíná běžet pětiletá promlčecí lhůta k uplatnění práva na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti statutárního orgánu při změně právní formy⁷⁷.

3.4 Neplatnost změny právní formy

Pokud se společník společnosti, která změnila právní formu domnívá, že se v procesu změny právní formy vyskytly závažné vady zpochybňující platnost změny samotné, může se u soudu domáhat **prohlášení neplatnosti rozhodnutí o změně právní formy** dle § 69g ObchZ. Soud má možnost vyslovit neplatnost změny právní formy **jen do okamžiku právní moci rozhodnutí soudu, kterým se povoluje zapsat změnu právní formy do obchodního**

⁷³ Znění odst. 1 § 369 ObchZ v platném a účinném znění: *Je-li dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku nebo jeho částí a není smluvena sazba z úroků z prodlení, je dlužník povinen platit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě, jinak určené předpisy práva občanského.*

⁷⁴ viz podrobněji oddíl 3.3.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Viz podrobněji oddíl 3.4.3.

⁷⁷ Viz. podrobněji oddíl 3.8.

rejstříku. K podání žaloby na vyslovení neplatnosti rozhodnutí o změně právní formy je aktivně legitimován výhradně společník nebo akcionář společnosti měnící právní formu.

Autoři komentáře pod vedením J. Dědiče⁷⁸ se domnívají, že výše uvedená úprava může vyvolávat otázku, **zda je soud v rejstříkovém řízení oprávněn zkoumat platnost rozhodnutí o změně právní formy**. Podle jejich názoru záleží na posouzení, zda se v tomto případě jedná o zvláštní druh relativní neplatnosti.

V případě dohody o změně právní formy společnosti uzavřené mezi společníky v.o.s. nebo k.s. se jedná o právní úkon, který podléhá obecnému režimu absolutní a relativní neplatnosti právních úkonů podle občanského zákoníku. Pokud dohoda trpí vadou způsobující její absolutní neplatnost, může rejstříkový soud platnost smlouvy o změně právní formy přezkoumat a návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku zamítnout z úřední povinnosti. Pokud by vada způsobovala relativní neplatnost, rejstříkový soud po splnění ostatních náležitostí zápis změny právní formy do obchodního rejstříku povolí, pokud se oprávněná strana relativní neplatnosti smlouvy nedovolá.

Rozhodnutí o změně právní formy a.s. a s.r.o. má charakter usnesení valné hromady, jehož neplatnost je upravena v ustanoveních § 131 a § 183 ObchZ. Úprava § 69f ObchZ se v tomto případě užije pouze na zúžení okruhu osob, které mohou na neplatnost usnesení valné hromady o změně právní formy žalovat, a to jen na společníky společnosti.

Jestliže návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podán nebyl, nebo jestliže byl neúspěšný, může rejstříkový soud dle § 131 odst. 8 ObchZ přezkoumat platnost tohoto usnesení, rozhoduje-li o zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. Dle názoru autorů komentáře pod vedením J. Dědiče⁷⁹ lze z tohoto ustanovení dovozovat, že rejstříkový soud bude oprávněn přezkoumávat platnost usnesení valné hromady o změně právní formy, i když jeho platnost nebude napadena podle § 69g odst. 1 ObchZ.

⁷⁸ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 678.

⁷⁹ Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002, str. 678.

Pokud je vada způsobující neplatnost změny právní formy odstranitelná, poskytne soud před vydáním rozhodnutí společnosti lhůtu k odstranění vad s tím, že pokud bude vada ve stanovené lhůtě odstraněna, soud neplatnost rozhodnutí o změně právní formy neprohlásí.

Ustanoveními § 69g ObchZ není dotčena **neplatnost společnosti** podle § 68a ObchZ. Po zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku nelze rozhodnutí o změně právní formy zrušit, a stejně tak se ani nelze domáhat určení, že společnost neexistuje. Tím nicméně není vyloučena možnost, aby soud prohlásil neplatnost společnosti z důvodů uvedených v § 68a ObchZ s tím, že ke dni nabytí právní moci takového rozhodnutí vstupuje společnost do likvidace.

3.5 Zvláštní odpovědnost za škodu při změně právní formy

V souvislosti se změnou právní formy konstruuje obchodní zákoník zvláštní druh odpovědnosti statutárního orgánu nebo jeho člena za škodu vzniklou **porušením povinnosti při změně právní formy**. Tyto osoby odpovídají za škodu nejen společnosti, která změnila právní formu, ale i za škodu, která vznikne společníkům, například v souvislosti se snížením rozsahu jejich účasti na společnosti, nebo věřitelům, pokud jejich pohledávky nebudou uspokojeny. Právní režim odpovědnosti za škodu se s výjimkami podle § 69f odst. 5 ObchZ řídí ustanoveními § 757 ObchZ a § 373 a následujícími ObchZ.

U vícečlenných statutárních orgánů **ručí jejich členové za škodu společně a nerozdílně**. V jejich vzájemném vztahu je podíl na solidárním závazku k náhradě škody určen v souladu s § 383 ObchZ podle rozsahu jejich odpovědnosti. Mají-li být členové statutárního orgánu odpovědni solidárně, musejí být u každého z nich splněny předpoklady vzniku odpovědnosti a sice vznik škody, porušení právní povinnosti odpovědné osoby při změně právní formy a příčinná souvislost mezi škodou a porušením povinnosti. Odpovědnost dle § 69f odst. 5 ObchZ je absolutní bez možnosti liberace s tím, že se uplatní obecná ustanovení týkající se náhrady škody podle obchodního zákoníku v § 376 až 386.

Právo na náhradu škody podle § 69f ObchZ **se promlčuje** ve zvláštní promlčecí lhůtě pěti let ode dne zveřejnění zápisu změny právní formy společnosti do obchodního rejstříku

v Obchodním věstníku. Úprava promlčecí doby v souvislosti se zvláštní odpovědností za škodu při změně právní formy je zde podle mého názoru upravena poněkud nekonceptně mimo obecnou úpravu promlčení v 3. části obchodního zákoníku.

Soudní rozhodnutí týkající se práva na náhradu škody je co do základu přiznaného práva závazné i pro další oprávněné osoby. V navazujících sporech bude proto soud v případě, že nárok na náhradu škody shledal oprávněným, rozhodovat jen o výši náhrady škody.

4. Změna právní formy s komunitární prvkem

4.1 Evropská společnost

Evropská společnost (dále jen „SE“) je upravena především **Nařízením Rady ES č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti** (dále jen „*Nařízení SE*“), **Směrnicí Rady č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje status evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců a zákonem č. 627/2004 Sb. o evropské společnosti v platném a účinném znění** (dále jen „*zákon SE*“). Vzhledem k tomu, že je základní úprava týkající se SE je obsažena v komunitárním právu, je závazná pro všechny členské státy Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru⁸⁰ stejně. Protože ale Nařízení SE sjednocuje pouze část úpravy týkající se SE, odkazuje v ostatním na národní právní úpravu státu, ve které má SE své sídlo.

Na SE je třeba pohlížet jako na právní formu podniku, která je *„koncipována vždy jako jednotka přesahující rámec jedné právnické osoby...základním cílem její úpravy je umožnit právně celistvý pohled na strukturu zahrnující více právnických osob, nebo organizačních složek podniku bez právní subjektivity, jejichž ekonomická funkce se blíží společnosti“*⁸¹

Mezi hlavní výhody vyplývající z právní formy SE se řadí zejména možnost přemístit sídlo SE do jiného členského státu Evropské unie bez likvidace společnosti. Přemístění sídla umožňuje SE zvolit si nejvhodnější daňový systém v rámci Evropské unie nebo si eventuálně vybrat vhodný systém právní. Další výhody spojené s SE jsou například získání přeshraničního kapitálu, konsolidace majetkové struktury, možnost zvolit si mezi monistickou a dualistickou strukturou řízení SE, eventuelní úspora nákladů na správu a řízení, větší transparentnost nebo prestiž právní formy SE jako takové.⁸²

⁸⁰ Na základě rozhodnutí Společného výboru Evropského hospodářského prostoru č. 93/2002 ze dne 25.6.2002.

⁸¹ Pelikánová, Irena: Evropská akciová společnost a její význam pro české právo. XIII. Karlovarské právnické dny. Praha: Linde, 2003.

⁸² Podle dostupných údajů vzniklo do poloviny roku 2007 v Evropské unii necelých sto evropských společností, přičemž zakladateli těchto společností byly především velké nadnárodní společnosti. V České republice změnila právní formu na SE například společnost Finep. (zdroj: Akont: Societa Europaea – evropská společnost, www.akont.cz, 2005.

4.2 Změna právní formy a.s. na SE

Přeměna⁸³ na SE je jedním z pěti způsobů, které Nařízení SE v čl. 2 odst. 4 připouští jako způsob založení SE, přičemž jej konkretizuje v čl. 37 tak, že na SE se může přeměnit akciová společnost založená podle práva členského státu, která má sídlo a správní ústředí v evropském společenství a která má alespoň dva roky dceřinou společnost řídicí se právem jiného členského státu⁸⁴.

V případě České republiky se jedná o a.s., která má zapsané sídlo v České republice a která má po stanovenou dobu dceřinou společnost v jiném členském státě. Přeměna a.s. na SE nevede k zániku společnosti, ani k vytvoření nové právnické osoby, je tedy stejně jako změna právní formy tuzemské společnosti založena na kontinuitě trvání právnické osoby. Nově vzniklá SE musí být v členském státě, ve kterém má sídlo, zapsána do rejstříku určeného právními předpisy⁸⁵.

Nařízení SE neumožňuje, aby při přeměně a.s. došlo k přemístění sídla z jednoho členského státu do jiného současně.

Vzhledem k tomu, že úprava přeměny SE obsažená v nařízení SE neřeší proces přeměny komplexně, bude při přeměně SE nutné aplikovat podpůrně české právo v souladu s čl. 9 nařízení SE. Vzhledem k tomu, že zákon SE obsahuje k přeměně pouze upřesňující ustanovení § 45 o zprávě znalce, použije se zejména úprava obchodního zákoníku.

V procesu přeměny na SE vypracuje představenstvo a.s. nejprve **projekt přeměny** a zprávu o přeměně. Nařízení SE neuvádí v jaké formě má být projekt přeměny vypracován, nicméně s ohledem na povinnost jeho zveřejnění by se mělo jednat o písemnou formu. Nařízení SE neupravuje ani obsahové náležitosti projektu o přeměně, bude tedy nezbytné aplikovat přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku týkající se obsahu návrhu na změnu právní formy⁸⁶.

⁸³ Nařízení SE nepoužívá pojem změna právní formy ale pojem přeměna, který bude v souvislosti s SE použit i v této práci.

⁸⁴ Srov. čl. 2 odst. 4 Nařízení SE

⁸⁵ Viz. čl. 3 První směrnice ze dne 9.března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společnosti ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření v platném znění

⁸⁶ Viz oddíl 3.1.1.

Vzhledem k tomu, že SE si může, na rozdíl od a.s., zvolit monistický nebo dualistický způsob řízení, bude se muset a.s. v návrhu stanov vypořádat s otázkou orgánů budoucí SE a způsobem jejich volby. V případě monistického systému určí první členy správní rady buď stanovy, nebo je zvolí valná hromada dosavadní a.s. J. Dědič a P. Čech⁸⁷ se kloní k závěru, že právně nejjistější bude uvést jména těchto osob ve stanovách a schválit je jako jejich součást. V případě volby dualistického systému se nabízí otázka kontinuity orgánů a.s., která je z povahy věci v případě monistického systému vyloučena. S ohledem na znění čl. 40 odst. 2 nařízení SE je kontinuita členů dozorčí rady vyloučena, protože jména *prvních* členů se uvádějí ve stanovách SE. V případě členů představenstva nařízení SE úpravu neobsahuje a v zájmu právní jistoty bude proto vhodné, aby byli stávající členové představenstva odvolání a bylo jmenováno představenstvo nové.

Zpráva o přeměně má vysvětlit a odůvodnit právní a hospodářská hlediska přeměny a uvést důsledky přechodu na formu SE pro akcionáře a zaměstnance. Důsledky přeměny na SE nebudou pro akcionáře zásadní vzhledem k tomu, že se jejich právní postavení v podstatě nezmění. Stejně tak nezpůsobí přeměna na SE ani změnu v postavení konkrétního zaměstnance, nicméně z pohledu kolektivních práv zaměstnanců povede přeměna na SE k podřízení komunitárnímu právu⁸⁸, což by mohlo přinést zásadní změny ve struktuře vlivu zaměstnanců na řízení SE. Aby byla zpráva k projektu přeměny právně zakotvena, měla by se vypořádat i s problematikou aplikovatelné právní úpravy, která se na přeměnu vztahuje a reguluje její průběh.

Právo akcionáře seznámit se předem s projektem přeměny nařízení SE neupravuje, bude tedy na místě opět aplikovat úpravu návrhu na změnu právní formy podle obchodním zákoníku. Projekt přeměny spolu se zprávou o přeměně by tak měl být k dispozici akcionářům alespoň jeden měsíc před konáním valné hromady, která bude o přeměně rozhodovat. Tato povinnost nemusí být splněna za stejných podmínek jako je tomu u návrhu změny právní formy⁸⁹.

⁸⁷ Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 261.

⁸⁸ Směrnice Rady č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje status evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

⁸⁹ Viz oddíl. 3.1.1.

Stejně tak se obchodní zákoník uplatní ve věci **přezkoumání projektu přeměny a zprávy o přeměně dozorčí radou a.s.** podle § 69d odst. 4 ObchZ. V monistické SE tuto povinnost splnit nelze.

Nařízení SE v čl. 37 odst. 5 vyžaduje, aby byl **projekt přeměny zveřejněn** v souladu s čl. 3 směrnice 68/151/EHS⁹⁰, a to nejméně jeden měsíc před konáním valné hromady, která má rozhodnout o přeměně. a.s. tuto povinnost splní, pokud projekt přeměny uloží do sbírky listin a zveřejní jeho text nebo informaci o jeho uložení do sbírky listin v Obchodním věstníku. J. Dědič a P. Čech se zabývají otázkou, zda má být proveden také zápis projektu přeměny do obchodního rejstříku⁹¹. Nařízení SE, zákon SE, ani obchodní zákoník však tuto povinnost nevyžadují.

Před konáním valné hromady, která bude rozhodovat o přeměně na SE musí a.s. nechat náležitě osvědčit, že společnost má čistá aktiva⁹² nejméně ve výši svého základního kapitálu a rezervních fondů, které nesmějí být podle právních předpisů nebo stanov rozděleny. Toto osvědčení provede jeden nebo více nezávislých znalců. Vzhledem k tomu, že nařízení SE stanoví, že znalec má ocenit čistá aktiva, která musejí dosahovat minimálně výše základního kapitálu a rezervních fondů SE, nemůže být na SE přeměněna společnost, jejíž čistá aktiva nedosahují stanovené výše základního kapitálu SE⁹³ a rezervních fondů. Na jmenování znalce se použijí přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o znalci pro fúzi⁹⁴.

Valná hromada a.s. schválí podle čl. 37 odst. 7 nařízení SE **projekt přeměny společně se stanovami SE** v souladu s vnitrostátními předpisy, které provádí čl. 7 Třetí směrnice. Obchodní zákoník provádí čl. 7 Třetí směrnice v § 220e odst. 10 a 11 ObchZ. Rozhodnutí valné hromady musí být tedy schváleno alespoň 3/4 hlasů přítomných akcionářů, pokud stanovy nevyžadují počet vyšší. Pokud společnost vydala více druhů akcií, vyžaduje se souhlas alespoň 3/4 hlasů přítomných akcionářů u každého druhu akcií. O rozhodnutí valné hromady musí být pořízen notářský zápis, jehož přeměnou musí být projekt přeměny.

⁹⁰ První směrnice Rady ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření v platném znění.

⁹¹ Viz. Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 475.

⁹² V anglickém znění nařízení SE *net assets*.

⁹³ Viz. čl. 4 odst. 2 SE: *Upsaný základní kapitál musí činit nejméně 120.000 EUR*.

⁹⁴ Viz. 59 odst. 3 ObchZ.

V notářském zápise musí být uvedena také jména akcionářů, kteří pro přeměnu nehlasovali, a to v souvislosti s jejich právem ukončit účast ve společnosti.

J. Dědič a P.Čech⁹⁵ poukazují na to, že právní úprava přeměny neumožňuje, aby si valná hromada vyhradila **dodatečné schválení výsledku jednání o participaci zaměstnanců** před tím, než bude přeměna zapsána do obchodního rejstříku. Akcionáři společnosti proto mohou buď odložit schválení projektu přeměny až na dobu, kdy bude proces vyjednávání o participaci zaměstnanců ukončen, nebo přijmout projekt přeměny s tím, že se později dohodnutý způsob participace uplatní i bez jejich souhlasu a v podobě, na které se vyjednávací výbor shodne s představenstvem a.s. V takovém případě by akcionáři přijímali projekt přeměny neúplný a J. Dědič a P.Čech proto s ohledem na právní jistotu doporučují, aby schválený projekt přeměny s tímto vývojem počítal, a aby tedy formálně i fakticky zmocnil představenstvo, aby do schváleného textu projektu přeměny ještě dodatečně promítlo výsledky jednání se zaměstnanci.

Podle čl. 37 odst. 8 mohou členské státy podmínit přeměnu společnosti, ve které je stanovena účast zaměstnanců, tím, že orgán společnosti schválí přeměnu kvalifikovanou většinou nebo jednohlasně. Český zákonodárce této možnosti nevyužil.

Nařízení SE neobsahuje pravidla **pro ochranu akcionářů, kteří s přeměnou nesouhlasili, ani ochranu věřitelů** a nezmocňuje ani členské státy, aby tato pravidla upravily. Vzhledem k podpůrné aplikaci českého práva se na ochranu menšinových akcionářů a věřitelů užijí ustanovení obchodního zákoníku přiměřeně tak, jak o nich bylo pojednáno výše⁹⁶.

Stejně tak se užijí také ustanovení obchodního zákoníku týkající se **ochrany majitelů dluhopisů a opčních listů**⁹⁷, přestože je jejich užití nedůvodné vzhledem k tomu, že SE je nadnárodní formou a.s. a není tedy důvod, proč by měla práva spojená s vyměnitelnými a prioritními dluhopisy a opčními listy zanikat. Protože ale nařízení SE aplikaci těchto ustanovení nevyloučilo, uplatní se i při přeměně na SE.

⁹⁵ Viz. Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 269

⁹⁶ Viz. oddíl 3.3.1 a 3.3.2.3

⁹⁷ Viz. oddíl 3.3.2.2.

Na přeměnu SE se vztahuje také zvláštní úprava **odpovědnosti statutárního orgánu společnosti, která mění právní formu**, upravená v § 69f odst. 5 ObchZ⁹⁸.

Aplikace ustanovení § 69g ObchZ týkající se **neplatnosti změny právní formy**, zejména části týkající se možnosti prohlásit neplatnost rozhodnutí pouze do právní moci rozhodnutí, jímž se povoluje zápis změny právní formy do obchodního rejstříku, je podle J.Dědiče a P.Čecha⁹⁹ sporná. Autoři poukazují na to, nařízení SE sice k této problematice nic neuvádí, což by bylo možné vykládat tak, že se podpůrně aplikuje národní úprava, ale současně upozorňují, že uvedenou situaci lze s ohledem na čl. 30 nařízení SE, které výslovně zakazuje, aby byla fúze prohlášena za neplatnou po zápisu do obchodního rejstříku, vykládat i tak, že neexistence výslovné úpravy znamená, že neplanost přeměny lze prohlásit také kdykoli po zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Že se jedná spíše o druhou z těchto variant potvrdily autorům i neformální konzultace s autory textu nařízení SE.

Podle mého názoru by bylo vhodné, aby nejasnou situaci týkající se podpůrné aplikace konkrétních ustanovení obchodního zákoníku při přeměně SE, vyřešil zákonodárce a upravil v tom smyslu znění zákona SE.

Návrh na zápis změny právní formy podává a.s., která mění právní formu na SE. Vzhledem k tomu, že neexistuje formulář na přeměnu na SE, bude třeba spojit více formulářů¹⁰⁰. Návrh na zápis přeměny do obchodního rejstříku se dokládá dokumenty, jejichž přiložení plyne z nařízení SE a přehledu příloh vyhlášky o závazných formulářích. Jedná se

- o
- doklad prokazující zveřejnění projektu přeměny,
- notářský zápis o rozhodnutí valné hromady, která schválila projekt přeměny a zpráva o přeměně,
- zpráva dozorčí rady a doklad prokazující její zpřístupnění akcionářům,
- znalecký posudek osvědčující výši čistých aktiv,
- stanovy SE,

⁹⁸ Viz. oddíl 3.5.

⁹⁹ Viz. Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 274.

¹⁰⁰ Viz. formuláře pro zápis do obchodního rejstříku na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz

- listiny prokazující způsobilost být členem orgánu SE, podpisové vzory osob oprávněných jednat za společnost a souhlas osob zapisovaných do obchodního rejstříku s tímto zápisem,
- doklady prokazující splnění podmínek vzniku SE, a
- doklady prokazující způsob zapojení zaměstnanců.

Na průběh rejstříkového řízení se plně vztahuje česká právní úprava. V případě, že jsou splněny všechny zákonem požadované podmínky zápisu SE do obchodního rejstříku, rejstříkový soud zápis povolí a zapíše SE do obchodního rejstříku¹⁰¹.

Podle české verze nařízení SE vzniká SE dnem, ke kterému je zapsána do obchodního rejstříku. Z anglické verze nařízení ale vyplývá, že se jedná o den, ve kterém je zapsána do obchodního rejstříku.

Publicitu SE upravuje čl. 12,13 a 14 nařízení SE s tím, že v ostatním se uplatní národní úprava země sídla SE. Publicita SE je zajištěna jak zápisem do obchodního rejstříku, tak také zveřejněním listin a údajů o SE v Obchodním věstníku.

Nad rámec národní úpravy vyžaduje nařízení SE v čl. 14 odst. 1, aby byl každý zápis i výmaz SE zveřejněn v Úředním věstníku Evropských Společenství, a to poté, co byl zveřejněn v příslušném národním věstníku. V oznámení zveřejněném v Úředním věstníku EU musí být uvedena firma, spisová značka zápisu, datum a místo zápisu SE do rejstříku, datum, místo a název zveřejnění, sídlo a předmět podnikání¹⁰². Podklady pro zveřejnění doručuje Úřadu pro úřední tisky ES rejstříkový soud a to na náklady navrhovatele¹⁰³.

4.2 Změna právní formy z SE na a.s.

Stejně tak jako u přeměny na SE je třeba konstatovat, že i na přeměnu SE na a.s. se v souladu s čl. 9 nařízení SE uplatní ustanovení nařízení o SE, stanov SE a v případě záležitostí, které nařízení SE neupravuje nebo upravuje pouze částečně, také úpravou v zákoně o SE a úpravou obchodním zákoníku. Přeměna SE na a.s. je v nařízení SE upravena v čl. 66 s tím, že se jedná

¹⁰¹ K rejstříkovému řízení přiměřeně viz. oddíl 3.3.

¹⁰² V anglické verzi je použit termín *sector of activity*, který nemá shodný význam jako předmět podnikání.

¹⁰³ Viz. § 9 zákona SE.

o úpravu týkající se jen základních otázek procesu této přeměny a bude tedy nutné užít podpůrně národní právní úpravu.

SE se může v souladu s čl. 66 odst. 1 přeměnit na akciovou společnost řídicí se českým právem, pokud má v České republice sídlo. Přeměna SE na jinou formu společnosti není povolena. Stejně tak není SE povoleno, aby v procesu přeměny přemístila sídlo. Podmínkou přípustnosti přeměny je, že uplynuly 2 roky od zápisu SE do obchodního rejstříku a že byly schváleny první dvě řádné účetní závěrky. J.Dědič a P.Čech¹⁰⁴ poukazují na to, že namísto spojky *a* měla být v českém znění nařízení SE použita spíše spojka *nebo*¹⁰⁵, která by v souladu s ostatními jazykovými verzemi nařízení SE lépe vystihla, že stanovené podmínky se mají uplatnit alternativně, nikoli kumulativně. Stejně tak jako přeměna a.s. na SE nevede ani přeměna z SE na a.s. k zániku společnosti nebo vytvoření nové právnické osoby.

Prvním krokem v procesu přeměny SE na a.s. je zpracování **projektu přeměny a zprávy o přeměně**, a to buď řídicím nebo správním orgánem společnosti v závislosti na způsobu řízení SE. Na obsah projektu přeměny se podpůrně použije úprava náležitostí návrhu na změnu právní formy v obchodním rejstříku přizpůsobená procesu přeměny SE¹⁰⁶. Vzhledem k odlišnostem českého akciového práva a úpravou SE se bude muset SE ve stanovách budoucí a.s. vypořádat s úpravou jejich orgánů a způsobem jejich jmenování a odvolání. Stejně tak jako v případě přeměny na SE může vyvolávat otázky kontinuita orgánů SE. Zatímco v případě přeměny monistické SE na a.s. tyto orgány automaticky zanikají vzhledem k tomu, že přestanou existovat, v případě dualistické SE nemusí být situace jednoznačná. J.Dědič a P.Čech ze znění ustanovení § 69d odst. 5 písm. f) ObchZ týkajícího se povinnosti uvést v projektu přeměny jména osob, které budou členy představenstva a dozorčí rady a.s. dovozují, že mandáty dosavadních členů těchto orgánů musí zaniknout. Stejně tak se v procesu přeměny SE uplatní ustanovení obchodního zákoníku týkající se ročního trvání prvního funkčního období členů dozorčí rady a naopak se neuplatní ustanovení o volbě členů dozorčí rady zaměstnanci. Projekt přeměny bude s ohledem na

¹⁰⁴ Viz. Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 469.

¹⁰⁵ V anglickém znění uvedená věta čl. 66 odst. 1 nařízení SE zní: *No decision on conversion may be taken before two years have elapsed since its registration or before the first two sets of annual accounts have been approved.*

¹⁰⁶ Viz. oddíl 3.1.1.

povinnost jeho zveřejnění vypracován v písemné formě, přestože nařízení SE formu zpracování nestanoví.

Úprava týkající se **zprávy k projektu přeměny SE na a.s.** je shodná s úpravou zprávy k projektu přeměny na SE. Z pohledu kolektivních práv zaměstnanců se ale SE bude muset ve zprávě vypořádat s tím, přeměna SE povede k zániku dohodnutého způsobu participace zaměstnanců na řízení společnosti.

O právu akcionáře seznámit se předem s projektem přeměny, povinnosti nechat přezkoumat projekt přeměny dozorčí radou a zveřejněním projektu přeměny platí obdobně to, co bylo uvedeno výše k přeměně na SE.

Před konáním valné hromady, která má schvalovat přeměnu SE **osvědčí** podle čl. 66 odst. 5 nařízení SE **jeden nebo více nezávislých znalců jmenovaných soudem, že společnost má majetek minimálně ve výši svého základního kapitálu**¹⁰⁷. Na rozdíl od úpravy přeměny a.s. na SE nezjišťuje znalec výši čistého obchodního majetku, ale pouze výši majetku. Vzhledem k tomu může být na a.s. přeměněna i SE, jejíž čisté obchodní jmění je nižší, než základní kapitál nebo základní kapitál a.s. po přeměně. Ustanovení obchodního zákoníku, která vylučují změnu právní formy v okamžiku, kdy společnost nemá vlastní kapitál nebo čistý obchodní majetek alespoň ve výši základního kapitálu a.s., stejně tak jako ustanovení o doplatkové povinnosti, nelze přitom použít z hledem ke znění čl. 66 odst. 5 nařízení SE. Požadavky kladené na společnost měnící právní formu podle obchodního zákoníku jsou tedy vyšší, než jaké požaduje nařízení SE v případě přeměny SE na a.s. Osvědčení znalce musí být k dispozici účastníkům valné hromady rozhodující o přeměně SE.

Projekt přeměny musí valná hromada SE schválit společně se stanovami a.s. Nařízení SE výslovně uvádí, že rozhodnutí valné hromady musí být přijato v souladu s vnitrostátními předpisy. Platí tedy totéž, což již bylo uvedeno výše přeměně na SE.

Nařízení SE další úpravu přeměny SE na a.s. neobsahuje, proto se v dalším přiměřeně uplatní úprava zákona SE a obchodního zákoníku. Stejně tak jako u přeměny na SE se jedná o

¹⁰⁷ V anglickém znění podmínka čl. 66 odst. 5 nařízení SE zní: *assets at least equivalent to its capita.l*

ustanovení týkající se práva akcionáře, který se změnou právní formy nesouhlasil na vypořádání a jeho realizaci podle § 220zc odst. 2 ObchZ¹⁰⁸, ustanovení k ochraně věřitelů podle § 69f odst. 1 ObchZ, ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností při změně právní formy podle § 69f odst. 5 ObchZ a ustanovení § 69f ObchZ, které se týká vyměnitelných a prioritních dluhopisů, opčních listů a změny emisních podmínek jiných dluhopisů, přičemž platí shodně to, co již bylo uvedeno u přeměny na SE. Podle J. Dědiče a P. Čecha¹⁰⁹ je i zde sporné použití ustanovení § 69g ObchZ o neplatnosti změny právní formy v části týkající se možnosti prohlásit neplatnost změny právní formy pouze do okamžiku právní moci rozhodnutí, kterým se zápis změny právní formy do obchodního rejstříku povoluje. Nařízení SE tuto otázku opět neupravuje.

Ohledně návrhu na zápis přeměny SE do obchodního rejstříku a o rejstříkovém řízení platí přiměřeně to, co již bylo řečeno v souvislosti se změnou právní formy tuzemské společnosti a přeměnou na SE. Stejně tak jako u přeměny na SE se i u přeměny SE na a.s. uplatní ustanovení nařízení SE o evropské publicitě.

¹⁰⁸ Viz oddíl 3.3.2.3.

¹⁰⁹ Viz. Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 482.

5. Návrh zákona o přeměnách společností

5.1 Navrhovaná úprava přeměn společností obecně

V souvislosti s tématem změny právní formy je na místě zmínit návrh zákona o přeměnách společností, který je současné době v připomínkovém řízení na Ministerstvu spravedlnosti.

Navrhovaný zákon o přeměnách (dále jen „návrh zákona“) by měl především vyřešit zásadní nedostatky stávající právní úpravy přeměn obchodních společností, které jsem již v souvislosti s úpravou změny právní formy v této práci zmínila, a současně reagovat na změny v oblasti evropského práva¹¹⁰. Dle důvodové zprávy k návrhu zákona se jedná zejména o problém faktické neexistence obecné právní úpravy přeměn, stávající koncepce systému normativních odkazů a v neposlední řadě četných omezení a restrikcí, které, přestože původně vycházely z Třetí a Šesté směrnice, v nich nemají oporu.

Nedostatek právní úpravy přeměn (a tedy i změny právní formy) spočívá podle důvodové zprávy k návrhu zákona zejména ve skutečnosti, že ustanovení regulující fúze akciových společností jsou pomocí normativních odkazů subsidiárně aplikovatelná na všechny formy obchodních společností. Důvodová zpráva v návrhu zákona uvádí, že *„výsledkem tohoto je nesmírné a v praxi naprosto vadné zatížení ostatních obchodních společností a družstev standardy a požadavky, které jsou účelné pro akciové společnosti, nikoli však pro ostatní společnosti a družstva“*¹¹¹. Obdobně se důvodová zpráva vyjadřuje i k problému častého použití normativních odkazů, které *„vytvářejí často celé řetězce vzájemně na sebe nenavazujících nebo jen málo logických odkazů, které jsou často chybné...nesrozumitelné a vyvolávající obrovské výkladové obtíže“*¹¹². Zhodnocení platného právního stavu obsažené v důvodové zprávě k návrhu zákona lze v podstatě shrnout do tvrzení, že platná právní úprava přeměn společností je nepřehledná a komplikovaná.

¹¹⁰ Nutnost implementovat do českého právního řádu Desátou směrnicí Rady ES č. 2005/56 ze dne 26.10.2005 o přeshraničních fúzích.

¹¹¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o přeměnách společností.

¹¹² Tamtéž

Návrh samostatného zákona o přeměnách vychází dle důvodové zprávy k návrhu zákona zejména z nemožnosti další reformace vnitřní systematiky obchodního zákoníku. Samostatný zákon, který by obsahoval obecnou právní úpravu přeměn obchodních společností a družstev by měl být systematický, vnitřně konzistentní a normativní odkazy by v něm měly být omezeny na minimum.

Návrh zákona se v souvislosti s úpravou změny právní formy od stávající právní úpravy liší na první pohled především koncepčně. V části první nazvané Obecná ustanovení upravuje návrh zákona instituty společné všem formám přeměn společností. V části páté je upravena změna právní formy.

5.2 Navrhovaná úprava změny právní formy

Koncepce úpravy změny právní formy se od současné právní úpravy po obsahové a formální stránce neliší zásadně, nicméně obsahuje dílčí změny konkrétních institutů.

Z pohledu procesních ustanovení změny právní formy se navrhované změny týkají v první řadě obsahu projektu změny právní formy a zprávy. Návrh zákona umožňuje s.r.o. a a.s. zveřejnit **projekt změny právní formy** bez uvedení osob, které budou statutárním orgánem společnosti po změně její právní formy s tím, že se do projektu doplní před jeho schválením. Úprava obsahu **zprávy o změně právní formy** je v návrhu zákona koncipována mnohem obsáhleji. Návrh zákona přímo vypočítává, jaké informace musí být ve zprávě uvedeny. Současně také řeší problém stávající úpravy, protože mezi skutečnosti, které ve zprávě nelze uvádět výslovně zařazuje také utajované informace. Návrh zákona rozšiřuje také okolnosti, za kterých se zpráva nemusí vyhotovovat, a to o změny právní formy v.o.s. a k.s.

Nově by měl statutární orgán **informační povinnost**, spočívající v uložení projektu změny právní formy minimálně 1 měsíc před dnem jeho schválení do sbírky listin. Současně by statutární orgán měl zajistit zveřejnění této skutečnosti v Obchodním věstníku.

Návrh na zápis změny právní formy s.r.o. a a.s. do obchodního rejstříku by bylo možné podat nejdříve po uplynutí lhůty 30 dnů ode dne, kdy projekt změny právní formy schválila valná hromada těchto společností. Tato lhůta by neplatila, pokud by nebyl nikdo, kdo by mohl ze společnosti vystoupit.

Účast společníků s.r.o. a a.s. ve společnosti by nově zanikala už dnem zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že stávající právní úprava byla nepraktická a vyvolávala nebezpečí ručení společníka za dluhy společnosti vůči třetím osobám, které jednaly v dobré víře ve stav zápisu v obchodním rejstříku.

Zvláštní odpovědnost při změně právní formy by se nově nevztahovala pouze na statutární orgán společnosti nebo jeho členy, ale také na znalce. Odpovědnosti by se tyto osoby zprostily, pokud by prokázaly, že jednaly s péčí řádného hospodáře. Nadále by tedy tato odpovědnost nebyla koncipována jako absolutní bez možnosti liberace.

Stejně tak by se rozšířil okruh osob oprávněných žalovat na **neplatnost společnosti**, a to o statutární orgán a dozorčí orgán společnosti nebo jejich členy.

Návrh zákona již neobsahuje striktní **zákaz poskytovat zvláštní výhody** nikomu, kdo se podílel na změně právní formy. Nově by bylo možné přiznat zvláštní výhody statutárnímu orgánu nebo jeho členům, členům dozorčího orgánu a znalci, přičemž by se tyto výhody uváděli ve zprávě. Stávající úprava totiž nemá v evropském právu oporu a je koncipována příliš široce.

Navrhovaná úprava změny právní formy tedy podle mého názoru své ambice splňuje, přestože by bylo vhodné věnovat se ještě úpravě ukončení účasti společníka ve společnosti. Návrh zákona totiž neřeší problém vázanosti společníka, který se neúčastnil valné hromady rozhodující o změně právní formy společnosti. Na rozdíl od stávající úpravy je také návrh zákona lépe řešen koncepčně a normativní odkazy jsou v něm skutečně omezeny na minimum.

5.3 Navrhovaná úprava v souvislosti s věcným záměrem obchodního zákoníku

Navrhovaný zákon o přeměnách společností je plně v souladu s koncepcí nového obchodního zákona podle Věcného záměru obchodního zákona – návrhu pro jednání vlády¹¹³, který vychází z teze celkové dekodifikace obchodního práva a úpravu přeměn společností již neobsahuje.

¹¹³ www.justice.cz

6. Závěr

V předložené diplomové práci jsem se pokusila shrnout proces změny právní formy jak tuzemské obchodní společnosti, tak také proces přeměny SE, a nabídnout tak ucelený pohled na tuto část materie přeměn společností. Jedná se o oblast velmi obsáhlou, která vzhledem k rozsahu této práce musela být nutně omezena na základní otázky: Jak je změna právní formy upravena? Jaké jsou souvislosti změny právní formy? Jak změna právní formy probíhá? Obsahuje úprava změny právní formy problematická ustanovení? Jak je upraven proces přeměny SE? Domnívám se, že jsem na tyto otázky odpověděla.

Úprava procesu změny právní formy obsažená v obchodním zákoníku je v podstatě komplexní. Její nevýhody plynou zejména z koncepce obchodního zákoníku, která způsobuje určitou nepřehlednost této úpravy a dále z dílčích nedostatků, které jsem se v této práci pokusila vytknout. Pokud bude přijat navrhovaný zákon o přeměnách společností je pravděpodobné, že většina problematických bodů z úpravy změny právní formy zmizí a materie změny právní formy bude navíc pozitivně rozšířena. I přesto by však měl být návrh zákona znovu revidován zejména v souvislosti s úpravou ukončení účasti společníka ve společnosti.

V souvislosti s přeměnou SE by bylo *de lege ferenda* vhodné, aby se zákonodárce zaměřil na nedostačující úpravu přeměny SE v zákoně o SE a pokusil se odstranit nejasnosti týkající se zejména podpůrné aplikace českého práva na přeměnu SE.

Příloha č. 1

Povinnosti společnosti při změně právní formy v oblasti účetnictví

DEN	POVINNOSTI SPOLEČNOSTI V OBLASTI ÚČETNICTVÍ
Den zpracování změny právní formy	Mezitímní nebo řádná účetní závěrka společnosti
Den přijetí rozhodnutí o změně právní formy	Žádné
Den podání návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku	Žádné
Den předcházející dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku	Konečná účetní závěrka – řádná, mimořádná nebo mezitímní ve vazbě na daňové povinnosti Povinnost ověření této závěrky auditorem vždy
Den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku	Zahajovací rozvaha obsahuje změny ve struktuře vlastního kapitálu

Zdroj: Dědič, J. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1, s. 647. Praha: BOVA-POLYGON, 2002.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Odborná literatura:

- Dědič, Jan a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. Díl 1. Praha: BOVA-POLYGON, 2002.
- Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropská (akciová) společnost. Praha: BOVA POLYGON, 2006.
- Dědič, Jan, Čech, Petr: Evropské právo společností. Praha: BOVA POLYGON, 2004.
- Dvořák, Tomáš: Akciová společnost a Evropská společnost. Praha: Aspi Publishing, 2005.
- Eliáš, Karel, Bartošíková, Miroslava, Pokorná, Jarmila a kolektiv: Kurs obchodního práva. Právníké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005.
- Týč, V.: Základy práva Evropské unie pro ekonomy. 6. vydání. Praha: Linde, 2006.
- Pelikánová, Irena, Komentář k obchodnímu zákoníku. I a II. část. Praha: Linde Praha, a.s., 1995.
- Štenglová, I. Plíva, S., Tomsa M. a kolektiv: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003.
- Obchodní právo. Edice Meritum. Praha: Aspi. Nestrákováno.

2. Odborné články a studie:

- Akont: Societa Europaea – Evropská společnost, www.akont.cz, 2005.
- Akont: Evropská společnost – exkluzivní záležitost, www.akont.cz, 2007.
- Bartošíková, Miroslava: Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. In Právní fórum, č. 4, 2006, s. 129.
- Čech, Petr: Evropský kontext úpravy společností v novém obchodním zákoníku. In Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 1 – 2, 2003, s. 271 – 283.
- Čech, Petr: Zákony o evropské společnosti nabyly účinnosti. In Právní zpravodaj, č. 2, 2005, s. 9 – 12.
- Dědič, Jan, Čech, Petr: K některým otázkám úpravy obchodních společností v obchodním zákonu. Právní rozhledy, č. 7, 2003, s. 336 – 340.
- Dědič, Jan, Čech, Petr: Základy evropského práva společností se zřetelem na jeho význam pro činnost notáře po vstupu ČR do EU – 1.část. In Ad Notam, č. 6, 2004, s. 165 – 190.

Hálek, Vítězslav, Jiroušek, Jiří: Způsoby přeměny společností. Změna právní formy společnosti (4.část-závěr). In Daně a právo v praxi, č. 7, 2002, s. 38 - 42.

Kraftová, Ivana: Změna právní formy podnikání a její odraz v účetnictví. Díl 1. , In: Účetnictví v praxi č. 3, 2005, s. 12.

NOVOTA, a.s.: Změna právní formy, www.novota.cz, 2001.

Pelcl, Luděk: Změna právní formy, účetní a daňové souvislosti. In: Právní rádce č. 7, 2007, s. II.

Pelikánová, Irena: Evropská akciová společnost a její význam pro české právo. XIII. karlovarské právnícké dny. Praha: Linde, 2003.

Šum, Tomáš: Vypořádání společníka společnosti s ručením omezeným, který nesouhlasil s její transformací na a.s., www.epravo.cz, 2006.

PŘEHLED ZKRATEK

ObchZ	– zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v platném a účinném znění
OZ	– zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník v platném a účinném znění
OSŘ	– zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném a účinném znění
ZoÚ	– zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví v platném a účinném znění
SES	– Smlouva o založení Evropských společenství
SE	– Evropská společnost (Societas Europaea)
a.s.	– akciová společnost
k.s.	– komanditní společnost
s.r.o.	– společnost s ručením omezeným
v.o.s.	– veřejná obchodní společnost
odst.	– odstavec
čl.	– článek
písm.	– písmeno